

VATRA NOASTRĂ ROMÂNEASCĂ

ANUL XV • NR. 13 (34) • SERIE NOUĂ • IANUARIE-MARTIE 2014

PERIODIC AL FILIALEI JUDEȚENE BOTOȘANI A UNIUNII VATRA ROMÂNEASCĂ

MEMBRII FONDATORI, IN MEMORIAM: IONEL BEJENARU, ION FETCU

15 IANUARIE – ZIUA CULTURII NAȚIONALE

1850 - Ziua de naștere a lui MIHAI EMINESCU

24 IANUARIE – ZIUA UNIRII

155 ani de la Unirea Principatelor Române, Moldova și Valahia la 1859

27 MARTIE – ZIUA UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA

Aniversarea Hotărârii din 1918 a SFATULUI ȚĂRII

ANUL 2014 – ANUL CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

300 ANI DE LA MARTIRIUL DOMNITORULUI ROMÂN

ZIUA CULTURII NAȚIONALE LA BOTOȘANI ȘI CĂUȘENI

"Ziua Culturii Naționale va fi, în viziunea noastră, nu numai o zi în care celebrăm un mare creator, dar și o zi de reflecție asupra culturii române în genere și a proiectelor culturale de interes național!"...

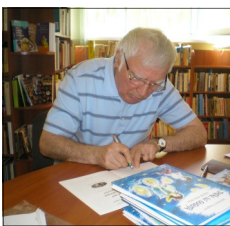
...Continuare pag. 2

APOCALIPSA DUPĂ STALIN (PRIMA PARTE)

De câteva decenii, îndeosebi după ce mass-media video a devenit precumpănitoare în a „informa” și „forma” opinia publică și cu privire la evenimentele legate de Al Doilea Război Mondial, ...

...Continuare pag. 15

SCRIITORUL BASARABEAN SPIRIDON VANGHELI

Anul 2013 a fost declarat “Anul Spiridon Vangheli”, de către Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, în semn de aleasă prețuire pentru performanțele scriitorului ...

...Continuare pag. 6

DIVIDE ET IMPERA – STUDIU DE CAZ: BASARABIA

Încetățenită și uzitată și în limba română, în exprimare verbală și în scris, expresia „Divide et impera” provine din limba latină, unde a existat ca principiu extern ...

...Continuare pag. 18

UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE DE LA 24 IANUARIE 1859

Unirea Principatelor Române, Moldova și Țara Românească (Valahia, Muntenia) din 1859 a parcurs trepte preliminare, obligatorii, strâns și logic istoric inter-determinate.

...Continuare pag. 8

INCIDENTUL DE LA TIRASPOL

Directorul liceului românesc „Lucian Blaga” din Tiraspol, contabilul și șoferul instituției au fost reținuți și anchetați de securitatea de la Tiraspol (KGB – Transnistria)!

...Continuare pag. 20

ANUL 2014 – ANUL CONSTANTIN BRÂNCOVEANU

În ziua de 29 octombrie 2012, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române....

...Continuare pag. 12

OBICEIURI ȘI TRADIȚII ANCESTRALE LA ROMÂNI, LA ÎNCEPUT DE PRIMĂVARĂ

Primăvara, anotimpul minunat, când întreaga natură renaște aducând în sufletul tuturor dorința de viață, speranță, bucurie, a fost îndrăgită dintodeauna și așteptată de către toți, tineri și vârstnici, deopotrivă.

...Continuare pag. 22

Dănuț Huțu

Ziua Culturii Naționale la Botoșani

"Ziua Culturii Naționale va fi, în viziunea noastră, nu numai o zi în care celebrăm un mare creator, dar și o zi de reflecție asupra culturii române, în genere, și a proiectelor culturale de interes național", se arată în expunerea de motive a inițiatorilor proiectului de lege care a fost adoptat, la 16 noiembrie 2010, de Camera Deputaților. Proiectul a fost inițiat de 51 de deputați și senatori, care au semnat această inițiativă. Decretul pentru promulgarea Legii privind declararea zilei de 15 ianuarie - Ziua Culturii Naționale a fost semnat la 6 decembrie 2010, iar Legea nr. 238, din 7 decembrie 2010, a fost publicată în MO nr. 831 din 13 decembrie 2010.

Și autoritățile din Republica Moldova au hotărât ca ziua de naștere a lui Mihai Eminescu să devină Ziua Culturii Naționale.

Ziua Culturii Naționale a fost marcată, în acest an, printr-o serie de manifestări organizate, nu doar în țară ci și în străinătate. La Botoșani, manifestările dedicate Zilei Culturii Naționale s-au împletit, în mod fericit, cu cele dedicate geniului poeziei românești, Mihai Eminescu.

Manifestările au început marți, 14 ianuarie 2014, odată cu sosirea invitaților și cu întâlnirea de la Vorona.

În ziua de miercuri, 15 ianuarie 2014 – ZIUA CULTURII NAȚIONALE, evenimentele au fost următoarele :

Ora 9 – Sala de consiliu a Primăriei Botoșani – Ședința extraordinară a Consiliului Local Botoșani, prin care s-a votat acordarea titlului de cetățean de onoare câștigătorului premiului național de poezie "Mihai Eminescu" – Opus primum.

Au luat cuvântul, în cadrul ședinței: președintele juriului național, Nicolae Manolescu și poetul Gellu Dorian, președintele Fundației Hyperion ș.a.

Ora 9³⁰ – Depuneri de jerbe de flori la statuia lui Mihai Eminescu, din fața teatrului;

Ora 10⁰⁰ – Biserica Uspenia Botoșani: Te Deum;

Ora 10³⁰ – Slujbă religioasă la Biserica Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil, Ipotești.

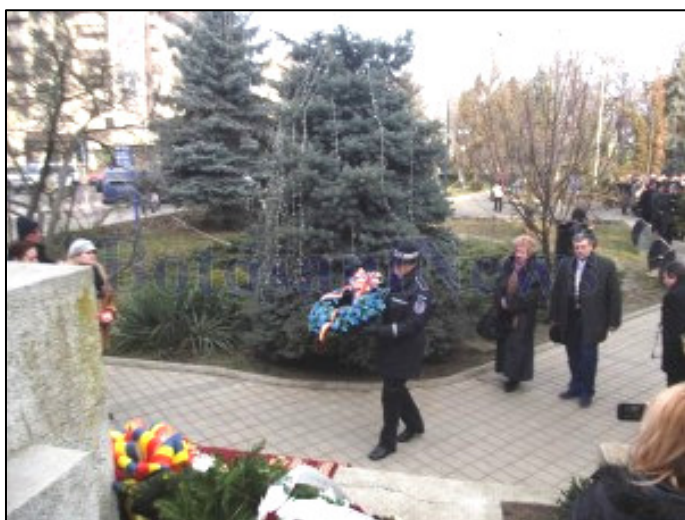
Orchestra Filarmonicii de Stat din Botoșani

Sala de expoziții Horia Bernea: vernisajul expoziției de artă plastică

Primarul Ovidiu Iulian Portariuc înmânând titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Botoșani poetului laureat

Depuneri de coroane la statuia lui Mihai Eminescu

Aspect din sala Teatrului M. Eminescu, din timpul desfășurării Galei

Ora 11⁰⁰ – Memorialul Ipotești – Amfiteatrul *Laurențiu Ulici* – Salutul organizatorilor. Cuvinte ale invitaților.

Ora 11³⁰ Lansări de carte – noutăți editoriale botoșănene:

–Teatrul *Mihai Eminescu* – o instituție cu veche tradiție; lansarea lucrării *Istoria Teatrului la Botoșani (1838-1944)*, de Ștefan Cervatiuc, Editura Quadrat, 2013, Botoșani.

–Slujitori botoșăneni ai memoriei eminesciene: lansarea cărții *Dirijorul Gheorghe Cojocaru și corurile sale*, de prof. Maria Cojocaru, Editura Pim, 2013, Iași. Prezentare de Lucia Olaru Nenati.

Ora 11⁴⁵– Lecturi publice: poeți laureați și nominalizați la Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”.

Ora 12¹⁵ – *Destinul unei iubiri sfâșietoare: Eminescu – Veronica*, epistolar în interpretarea actriței Genoveva Preda.

Ora 12⁴⁰ – Memorialul Ipotești – Biserica familiei Eminovici: *Eminescu. Primele lumini* – expoziție de bunuri culturale mobile din patrimoniul Memorialului Ipotești, amenajată și prezentată de Maria Casian, muzeograf memorialist.

Ora 13⁰⁰– Sala de expoziții *Horia Bernea*: Vernisajul expoziției de artă plastică *La-nceput, pe când...* dedicate poetului Mihai Eminescu. Autori, pictori venețieni din grupul *Movimento d'Arte MATERIA PRIMA*. Prezintă Alexandra Iacob.

Prezentare carte – *L'alveare d'oro dele'invisibile/ Stupul de aur al invizibilului (150 anni di poesia romana da Mihai Eminescu a Ellenny Pendefunda)*. Eseuri și florilegiu bilingv de Geo Vasile. Editura Contact Internațional, 2013. Prezentare: Liviu Pendefunda.

Punctul culminant al manifestării s-a petrecut începând cu...

Ora 17⁰⁰ –la Teatrul „Mihai Eminescu“ Botoșani, unde s-a desfășurat Gala de decernare a Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia și Opus Primum – pe anul 2013, după următorul program:

În deschidere: Filarmonica de Stat Botoșani – *Preludiu la unison* de George Enescu. Dirijor Liviu Buiuc. A urmat apoi:

- Lansarea cărții poetului laureat al ediției precedente – *Fantomateca* de Nicolae Prelipceanu;

- Discursul reprezentantului Ministerului Culturii, Dănuț Huțu, care a dat citire mesajului Ministrului Culturii, Gigel-Sorinel Știrbu;

- Discursul reprezentantului Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian;

- Discursul vicepreședintelui Consiliului Județean Botoșani, Gheorghe Sorescu;

- Decernarea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2013 – Opus Primum – poetului Ștefan Baghiu;

- Filarmonica de Stat Botoșani – *Rapsodia a II-a* de George Enescu. Dirijor Liviu Buiuc;

- Discursul primarului municipiului Botoșani, Ovidiu Iulian Portariuc;

- Decernarea premiului pentru Opera Omnia poetului Ion Mureșan;

- Recitalul poetului laureat;

- Decernarea titlului de Cetățean de Onoare al Municipiului Botoșani poetului laureat;

În ultima parte, cei prezenți au putut urmări un spectacol extraordinar susținut de Maria Răducanu și pianistul Niko Meinhold.

Ora 19³⁰ – închiderea galei.

Poetul Ion Mureșan, laureatul premiului pentru Opera Omnia

Criticul Nicolae Manolesu, Președintele Uniunii Scriitorilor din România

Spectacol extraordinar susținut de Maria Răducanu și pianistul Niko Meinhold

Poetul Ștefan Baghiu, laureatul Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pe anul 2013 – Opus Primum –

Bustul poetului Mihai Eminescu, în parcul central al localității Noua Suliță (UK)

MANIFESTĂRI LA CĂUȘENI, DE ZIUA CULTURII NAȚIONALE

“Toate-s vechi și nouă toate” și la 15 ianuarie 2014... la Căușeni.

În fiecare an, în această zi, bustul marelui poet, din piața centrală a orașului, e încoronat cu flori și înconjurat de acei care slujesc cultura și limba română, dascăli și elevi, locuitori ai orașului. Căușenii vin să-și înobileze sufletul cu cuvântul din opera eminesciană.

Cu acest însemnat prilej, un grup de elevi ai Liceului Teoretic “Mihai Eminescu” din Căușeni și-au luat responsabilitatea, în cadrul unui cenaclu literar, să-l omagieze pe poet, să-i proslăvească veșnicia poeziei și profunzimea spiritului său. Prin aceasta, stând la umbra geniului, au rupt și ei o fărâma de notorietate și o picătura de har, prelinsă din valoroasa lui scriitură, pe care au încercat, prin muzică și vers, să o înrădăcineze în gândul fiecărui participant la manifestare.

Faptul că această festivitate se întâmplă cu regularitate, în fiecare an, prezența la omagierea “geniului tutelar al culturii neamului” a profesorilor de limba și literatura română, a tinerilor și a oamenilor de cultură din orașul nostru este o dovadă a penitenței românismului pe meleagurile noastre.

Prof. Valeriu Ostaș, Președintele Centrului de Cultură „Casa Limbii Române” Căușeni, adresându-se participanților la omagierea poetului național

Orice-ar face și ce-ar zice unii sau alții: nu se poate renunța la Eminescu!

Ziua de 15 ianuarie, și anul acesta, a avut menirea să ne definească ca neam și să ne reamintească adevărul că “Limba este creația omului prin Dumnezeu...”(Grigore Vieru).

Tatiana Midoni,
profesoară de limba și literatura română,
Liceul Teoretic “Mihai Eminescu” Căușeni
Centrul de Cultură și Asistență Didactică „Casa Limbii Române, Căușeni”

Elevi din licee căușenene interpretând balade pe vers eminescian

Imimoșii interpreți, sub privirile lui... Eminescu;

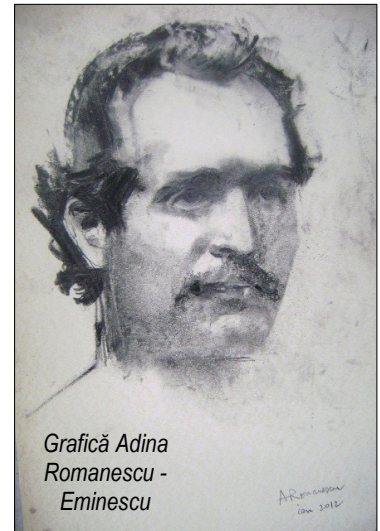
Profesori de la Liceul „Mihai Eminescu” Căușeni, prezenți la manifestare: remarcăm pe Valeriu Ostaș (al doilea din stg.) și Tatiana Midoni (prima din dr.);

Omagiul feminității căușenene, adus lui Eminescu; Centrul de Cultură și Asistență Didactică „Casa Limbii Române, Căușeni”

INCHINARE LUI EMINESCU

Un grupaj din opera poetei Paula Romanescu

Grafică Adina Romanescu - Eminescu

Nu mai învăț, știu cum...

„Nu credeam să-nvăț a muri vreodată”
Mihai Eminescu

Deși o știm, a crede că-ntr-o zi vom prinde să-nvățăm și de-a muri, ne facem că ni-i greu de a pricepe, că lacrima-i efectul unei cepe strivită-n podul palmei sau cu pumnul, că bolta unde-și are tron Preabunul, nu e de nasul nostru și că zborul cu aripa, cu gândul sau cu dorul până la stele nici nu-și are rostul. O spun și eu ba o și cred, ca prostul, gândind că steaua nopților senine ce s-a născut din haos (ca și mine?) și-i este nemăsurii chiar măsură va ști poate cu-ntăia arătură de spații sau cu ultima zăpadă să mă ajungă încercând să cadă robită de o umbră de cuvânt, nu-n ceruri ci la mine pe pământ.

Da, s-a mai spus un nu credeam să-nvăț dar îmi părea o formă de răsfăț a minții, un prisos de vorbe care pentru cuminiții rătăcinci sub soare nu-i este omului de vreun folos ; de ce să-i întorci sufletul pe dos când și așa, în veșnica-i rotire, pământul cel din noi e risipire în vântul vremii fără căpătâi neștiutor de greul nimănu?

Îmi spun și eu că nu credeam vreodată să-nvăț știuta vamă blesemată dar iată, tu ai și făcut-o, eu – frunză în toamna toamnelor de hău aștept să cadă ultima ninsoare. De-acum nu mai învăț. Știu cum se ...

Cătălina

Cu farmecul tău, de Luceafăr râvnit,
Ai fost pe pământ port de tină,
Tărie de taină zidită în vină,
Aleasă mireasă de cer nenuntit
La ceas de înaltă visare când dor
Iubirile toate de-o sfântă lumină
Nicipând tălmăcită de om muritor.

Și totuși aici pe pământ într-o seară
Aflași că iubirea nu-i doar pentru-o oară...

Portret de Luceafăr

Il vedeam și cu ochiu-nchis :
Era frumos cum numa-n vis :
Un zeu păgân, privire mândră
de un albastru clar de undă
cât să înce-n large zări
marea cu negrele-i corăbii
Pe mișcătoarele carări...

Venea din cerul lui, căzând
în apa mării (de comând?)
și fără veste-o umbră grea
cu noapte mă învăluia
iar briza ca un glas de brume :
Taci! Din ce vezi, nimic nu spune!...

Când ochii i-am deschis, în zare,
discul din soarele-răsare
o umbră aureola
albastră, care se făcea
și pod, și cale de lumină
între cerul înalt și mine –
Eu – fir de neștiută iarbă
gata să-nfloare-n land de lavă
sub ochiul rece-al unui zeu
deșertul verde-al sufletului tău.

Nedumerire

Nu înțeleg și pace
cum se face
de-i reușește poetului
„*Cel mai chemat din toți
și cel mai teafăr*”
să-i tulbure
cu limpezimea verbului
botezat în luceafăr
pe toți *fonții și flecarii,
găgăuții și gușații,*
altfel spus, pe toți *iloții*
care-ajung prin voia sorții
chiar *stăpânii aștei nații*
spre-a o face de ocară
când sub cerul ce ne știe,
când prin lumea de afară,
cu-a lor zgomote deșarte
tălmăcitate-n necuvinte!...

Să nu râzi!
Te uită, ninge!
Hai, citește-l înainte!
Spune-ți iar, ca-ntr-un răsfăț,
Vechiul „*Nu credeam să-nvăț...*”
Deși mult mai bine-ar fi
Să-nvățăm chiar a iubi
Cât valurile, vânturile,
Ne poartă-n larg necânturile...
Ignoră fonții cei flecari,
Cu sufletul și mintea slute!
Ei sunt mărunții unor mari
Necunoscute...

Pe urmele Poetului

Prin urbe trec adesea și îmi pare
că-l văd ieșind de la *Jurnalul Timpul*
pe cel care-a uitat demult
să-și schimbe-n vreme anotimpul.

Rostesc cuvântul *codru*
și oamenii în cale-mi
în arbori se preschimbă,
eu printre ei cutreier,
îi văd cum râd, cum plâng,
cum se-ncovoaie-n vreme,
fără ploi, fără vânt,
îi văd cătând spre 'nalturi,
'nălțându-se, căzând...

Rostesc cuvântul *lac*
și-n lacul de sub pleoape
văd flori de *nuferi galbeni.*
Rostesc cuvântul *plopi*
și-n cale mi se-așterne
pustiu de nențelesuri.

Rostesc cuvântul *stea*
și cerurile toate
cu mări de stele vin
să mă-ncerce cu noapte,
să-mi spună de-o nemoarte
pe largul drumul lor
de negrăit mister,
și ard,
ard depărtărilor până ce pier.
Doar una-mi știe cântul,
doar una-mi știe plânsul,
doar una-mi știe gândul
de nențelesuri plin,
mă cheamă cu tăcere
de greu adânc de noapte
și parcă-mi spune-n taină :
Din cerurile toate
am coborât odată
cu tot al meu senin...

Rostesc cuvântul *tei*
și-mi cade peste creștet
o ploaie de mireseme.

Rostesc cuvântul *val,*
și *valurile, vânturile*
îmi poartă-n larg necânturile.

Rostesc cuvântul *om,*
aud cuvântul soarte.
Șoptesc cuvântul *om,*
aud cuvântul moarte...

Înalt cuvântul *om,*
aud vorba *iubire*
și cerul tot se frânge
de greu de nemurire :
«- *Din golul goalei veșnicii*
Părinte, mă dezleagă
Și lăudat pe veci să fii
Pe-a lumii scară-ntreagă.
Reia-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oară de iubire.
- *Tu vrei un om să te socoți?*
Cu ei să te asameni?
Dar piară oamenii cu toți

S-or naște iarăși oameni,
Ei au doar stele cu noroc
Și prigoniri de soarte,
Noi nu avem nici timp, nici loc
Și nu cunoaștem moarte.
Și... pentru cine vrei să mori?... »
.....

Mi-a plâns pe umăr un cuvânt
ca un amar de-nmugurire,
că, dintre toate câte sunt,
Luceafărul i-a dat lumină,
caldul din lacrimă, nevină,
miez și-nveliș de negrăire.
Numele lui – Iubire.

Când trec printre cuvinte,
de ce-mi pare
că oamenii sunt stele
căzătoare?...

LUMEA NEMURITOARE A LUI GUGUȚĂ - un proiect pentru copiii români de pretutindeni

Anul 2013 a fost declarat "Anul Spiridon Vangheli", de către Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, în semn de aleasă prețuire pentru performanțele scriitorului ce a încântat, cu opera sa, generații de copii de pe toate meridianele globului.

Guguță, personajul principal al primelor sale cărți, este la fel de bine cunoscut în Japonia și SUA, în Germania și China, în Australia și Finlanda – opera vangheliiană fiind tradusă în peste 38 de țări de pe tot globul.

Asociația Culturală "Pro Basarabia și Bucovina" din Botoșani a inițiat un proiect educațional, intitulat "Lumea nemuritoare a lui Guguță", cu scopul de a promova valorile umane autentice, caracteristice românilor, ilustrate de acest personaj. În cadrul acestui proiect, prin intermediul concursurilor, au participat elevi din România și elevi etnici români din regiunea Cernăuți, Ucraina, cât și din Republica Moldova. Concursurile au constat în realizarea unor lucrări de artă plastică (picturi, desene, colaje), de cei din clasele primare, iar cei din clasele gimnaziale și liceale au elaborat eseuri, inspirate din nesecatul izvor de idei al scrierilor autorului basarabean.

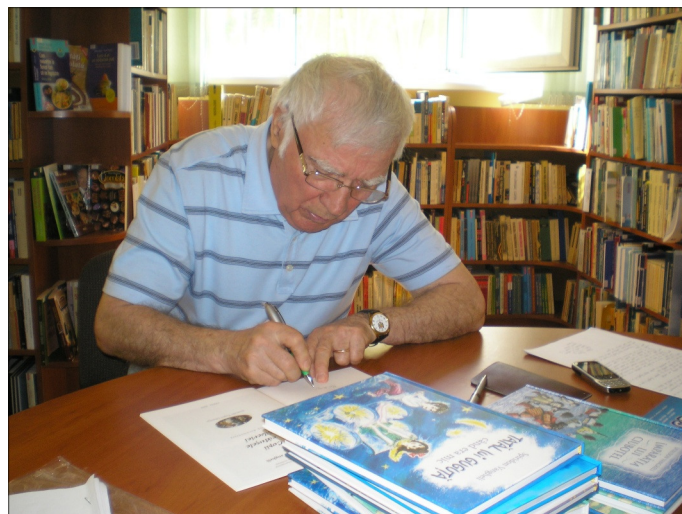
În calitate de realizator și coordonator al acestui proiect, am avut posibilitatea de a cunoaște dascăli și elevi cu aceeași pasiune față de opera vangheliiană, chiar dacă aceasta se studiază în grade diferite, în cele trei țări.

La școala din Oprișeni, raionul Hliboca (Adâncata), regiunea Cernăuți, elevii au participat cu însuflețire la toate etapele celor două concursuri, remarcându-se, în mod deosebit, eleva Monica Popovici, de la clasa doamnei învățătoare Stela Toronciuc, iar Elena Dohotaru a realizat cea mai reușită compoziție literară dintre participanții de la clasele doamnei profesoare de limba română Valentina Plantus. Eforturile deosebite depuse de copiii din Oprișeni au fost răsplătite cu rezultate pe măsură, care le-au prilejuit vii momente de satisfacție.

Elevii din Voloca – sat cernăuțean vestit pentru mulțimea atelierelor ce confecționează rochii de mireasă, cât și prin prosperitatea sătenilor săi – au realizat lucrări plastice foarte reușite, formele și culorile demonstrând dragostea pentru lumea mereu actuală a lui Guguță, "un Făt Frumos al nostru", cum l-a numit Grigore Vieru. Domnul profesor Ion Bojescu, care a îndrumat activitatea elevilor din școală a remarcat: "Este bună antrenarea elevilor din mai multe țări într-o activitate educativă comună, iar cărțile lui Spiridon Vangheli posedă un mesaj ce poate uni copiii de pretutindeni, prin valorile general-umane care sunt conținute în paginile lor."

În școala din locul de baștină al celebrului poet Vasile Postecă, Stănești, raionul Hliboca (Adâncata), există o profundă preocupare pentru păstrarea valorilor spirituale ale neamului. Elevii au primit cu bucurie să realizeze lucrări literare, inspirate de bogata lume deschisă de Guguță, Ciuboțel și celelalte personaje vangheliene, ajunse celebre și care, iată, le modelează și le înfrumusețează copilăria.

În raionul Herța, din aceeași regiune, și-au manifestat disponibilitatea să concureze cu colegii lor din România și Republica Moldova elevi de la Școala din Târnauca și de la Liceul "Gheorghe Asachi", din Herța. De o calitate deosebită au fost lucrările literare ale elevilor din clasele doamnei profesor doctor Elena Apetri. Ei au demonstrat că stăpânesc cunoștințe valoroase despre opera vangheliiană, dar au dovedit

Scriitorul basarabean Spiridon Vangheli, la masa de lucru

și multiple calități în ceea ce privește interpretarea ei. Pentru acest motiv, Jana Herghelegiu, Ecaterina Caia, Veniamin Russu și Igor Cernei au fost răsplățiți cu locul întâi.

Membrii Asociației Culturale "Ștefan cel Mare și Sfânt", din raionul Noua Suliță, în majoritate cadre didactice, au desfășurat competiția literar-artistică, cu elevii de la școlile unde lucrează. S-au realizat lucrări valoroase, remarcându-se cele realizate de preșcolarii Grădiniței „Steluța”, din Costiceni și colajul ingenios alcătuit de eleva Adriana Muntean, din clasa a II-a, din aceeași localitate.

În Republica Moldova, s-a ocupat de coordonarea activităților, din cadrul proiectului, doamna Eugenia Stârcea, director în cadrul Direcției Generale Educație Tineret și Sport din cadrul Ministerului Educației din această țară, președinte al Asociației Cadrelor Didactice din Chișinău. Urmărind atent desfășurarea etapelor proiectului comun, domnia sa a avut următoarele cuvinte de apreciere:

"Este primul proiect de o asemenea amploare, care-i reunește pe elevii din cele trei țări, unde opera maestrului Spiridon Vangheli este studiată temeinic și apreciată corespunzător. Suntem bucuroși că școlarii noștri își vor putea arăta abilitățile literare și artistice în competiție cu cei din România și Ucraina. Asemenea acțiuni comune ar trebui să fie mai dese și cu o participare cât mai largă. Totodată, proiectele de acest tip favorizează o mai bună cunoaștere între elevi și o colaborare profesională strânsă între cadrele didactice. Sperăm că integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană va ușura accesul țării noastre la acest tip de activități educative."

Au avut o participare merituosă și numeroasă elevi de la Liceul Teoretic "Gheorghe Ghimpu" și Liceul "Elimul Nou" din Chișinău, Școala de Artă și Asociația "Arta pentru toți" din Cojușna, Liceul "Mihai Eminescu" din Drochia. La Liceul "Elimul Nou", au participat peste 60 de elevi și un număr, aproape egal, de participanți a avut și liceul din Drochia. S-au remarcat lucrările de artă plastică ale elevilor îndrumați de profesorii: Teodora și Vasile Hubenco, Cristina Bedicova, Liuba Marcu, Iurie Cucuietu precum și cele literare ale elevilor coordonați de doamnele profesoare Aurelia Ababii și Tatiana Scurtu.

Din România au participat elevi de la mai multe școli din municipiul și din județul Botoșani, lucrări

remarcabile având elevii coordonați de doamnele profesoare Mihaela Duduman, Daniela Orășanu și Greta Cojocar.

În luna august 2013, lucrările plastice realizate în cadrul proiectului au fost expuse la Biblioteca Județeană "Mihai Eminescu" din Botoșani și au fost văzute de toți cei interesați, în primul rând de copii.

De acest proiect a aflat și scriitorul Spiridon Vangheli și, ca urmare, a văzut lucrările realizate de acești copii. Domnia sa a precizat că intenționează să tipărească o carte cu impresii ale cititorilor, generate de lectura operelor sale, unde vor fi incluse și lucrări din proiect. În cadrul unui interviu apărut în mai multe publicații, scriitorul a transmis copiilor participanți, următoarele:

"Sunt măgulit și le mulțumesc mult că au citit cărțile mele și aș dori să știu, în amănunt, părerea lor. Cu prima ocazie posibilă, o să încerc să ne vedem. Vorbim aceeași limbă și cred că ne vom înțelege: avem bucurii și dureri comune. M-am întâlnit cu cititorii mei din Japonia, SUA, Italia și vreau, foarte mult, să-i văd și pe cititorii mei din România și regiunea Cernăuți. Le mulțumesc pentru că sunt prietenii lui Guguță și le doresc, din tot sufletul, să crească

mari și să înmulțească bucuriile părinților, învățătorilor și ale neamului nostru. Să facem viața asta mai frumoasă! Dumnezeu să ne ajute!"

Proiectul "Lumea nemuritoare a lui Guguță" este un început. Sperăm că va fi continuat de altele, ce vor pune în lumină literatura națională valoroasă, pentru elevii români din țară și diaspora.

Iuliu-Laurian Popovici

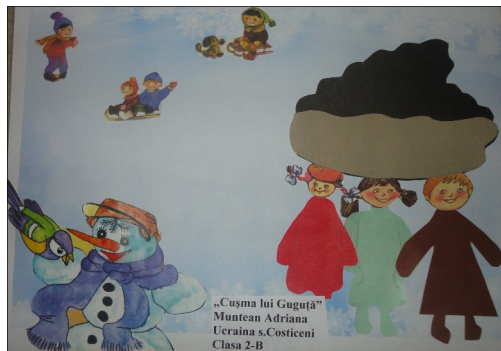

Copii din Școala Oprîșeni, rn. Hliboca, reg. Cernăuți-Uk.

Desene realizate de copiii Grădiniței „Steluța”, Costiceni - Noua Suliță, reg. Cernăuți, Uk.

„Cușma lui Guguță”: semințe și plastilină – aplicate

„Cușma lui Guguță”: colaj;

„Cușma lui Guguță”: acuarelă;

Luminoșii copii nord-bucovineni

În prezența directorului școlii, Nicolae Bodnariuc, prof. Iulian Popovici, coordonatorul de proiect, înmânează diplomele elevilor premianți;

Bucuria obținerii diplomelor aduce și mulțumirea învățătoarei Stela Toronciuc

Paul-Mircea Iordache înmânând revista „Vatra Noastră Românească” elevei premiante la proba eseu, Elena Dohotaru, din cl. XI, Școala Oprîșeni

PROF. DR. DAN PRODAN

Treptele Unirii din 1859

Unirea Principatelor Române, Moldova și Țara Românească (Valahia, Muntenia) din 1859 a parcurs trepte preliminare, obligatorii, strâns și logic istoric inter-determinate. De la început, trebuie să fac o precizare terminologică. S-a încetățenit, în istoriografia românească, disjuncția terminologică între Unirea Moldovei cu Țara Românească, din ianuarie 1859, numită *Mica Unire*, și Unirea Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Maramureșului, Crișanei și Banatului cu Regatul României, din martie până la 1 decembrie 1918, numită *Marea Unire*. Ziua de **1 Decembrie** a devenit, din 1990, **Ziua Națională** a României democratice post-decembriste.

Identific *două etape* importante în istoria unirii românilor din 1859. *Prima* a fost epopeea lui Mihai Viteazul din 1599-1601, când marele domnitor a realizat Prima Unire a statelor feudale românești, sub conducerea sa personală. Deși a durat foarte puțin, exemplul și simbolistica politico-națională și ideologică ale faptelor viteazului voievod au devenit firul roșu al programului național unionist românesc pentru următoarele trei secole.

A *doua etapă* a unirii românilor din 1859 s-a derulat, benefic, în primele decenii ale celei de-a doua jumătăți a secolului XIX. În programele revoluționare de la 1848 a fost introdus obiectivul unirii provinciilor românești, unirea caracterizată ca fiind "cheia de boltă" a oricărui edificiu național modern. Nerealizată atunci, Unirea a devenit obiectiv național reportat pentru deceniul următor. Activitatea diplomatică unionistă a revoluționarilor români exilați în Occidentul European, completată cu fazele Războiului din Peninsula Crimeea (1853-1856), au făcut cunoscută "*Problema românească*" în capitalele marilor puteri europene. În tratatul de pace de la *Paris* (18 / 30 martie 1856) au fost introduse articole referitoare la Principatele Române, între care, cel referitor la posibilitatea românilor de a se exprima asupra viitoarei lor organizări statale, prin intermediul activităților și hotărârilor unor Adunări ad-hoc, în cele două principate. Astfel, în decembrie 1857, în rezoluțiile celor două adunări, s-a precizat foarte clar că moldovenii și muntenii doreau unirea principatelor într-un singur stat, cu numele **România**.

În consecință, după Conferința reprezentanților celor șapte mari puteri europene de la Paris, a fost adoptată *Convenția de la Paris* (7/19 august 1858), o veritabilă *constituție a Principatelor Unite*, care stabilea coordonatele viitoarei organizări politice, administrative, juridice, militare, financiare etc. a acestora. Au fost prevăzute atât instituții separate, cât și instituții comune pentru Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești. Referitor la domnitorii pământeni ai celor două principate românești, Convenția de la Paris nu preciza nimic despre posibilitatea ca una și aceeași persoană să fie / să nu fie aleasă pe tronurile de la Iași și București. Astfel, unioniștii moldoveni și munteni au utilizat curaj, inventiv și util această posibilitate. Adunarea Electivă a Moldovei l-a ales, la propunerea îndrăzneată și inspirată a botoșăneanului Nicolae Pisoschi, la 5 / 17 ianuarie 1859, pe colonelul Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Moldovei. Peste câteva zile, la 24 ianuarie / 5 februarie 1859, Adunarea

Electivă a Țării Românești – ca urmare a unei vii, intense și inteligente activități a Partidei unioniste muntene – l-a nominalizat tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza ca domnitor al Țării Românești. În concluzie, s-a realizat, astfel, primul pas pe calea Unirii faptice a provinciilor românești, respectiv alegerea aceluiași domnitor pe tronurile de la Iași și București.

Pe plan intern, *domnia lui Alexandru Ioan Cuza* (1859 - 1866) s-a derulat în *două etape*: în *prima* (1859 - 1862), domnitorul și colaboratorii săi au realizat unificarea instituțiilor statale sinonime din Moldova și Muntenia. În a *doua* (1862-1866), Al. I. Cuza și guvernele naționale de la București (capitala țării) au elaborat și au aplicat – depășind cu greu dificultăți, inerții și împotriviri interne – legi și reforme moderne în societatea românească extra-carpatică, aflată atunci în etapa evoluției, cu sinuozități, de la feudal la modern.

O prezentare, chiar și sumară, a Micii Uniri din 1859 nu poate face abstracție de conturarea activității și personalității Domnitorului Unirii. **Alexandru Ioan Cuza** (sau **Alexandru Ioan I**, numele adoptat oficial în calitate de domnitor al românilor) s-a născut la 20 martie 1820 în târgul Bârlad, din Moldova Centrală, a murit la 15 mai 1873, la Heidelberg, în Germania, a fost primul domnitor al Principatelor Unite și al nucleului statal național România (1859-1866). Alexandru I. Cuza a aparținut clasei tradiționale de boieri din Moldova, fiind fiul ispravnicului Ioan Cuza (care a fost, de asemenea, un proprietar de pământ în județul Fălciu) și al Sultanei (sau Soltana), membră a familiei Cozadini, cu origini grecești, fanariote. Alexandru a primit o educație modernă, europeană, devenind juncher și apoi ofițer în armata moldovenească, ajungând la gradul de colonel. S-a căsătorit cu **Elena Rosetti** (viitoarea **Elena Cuza**) în 1844.

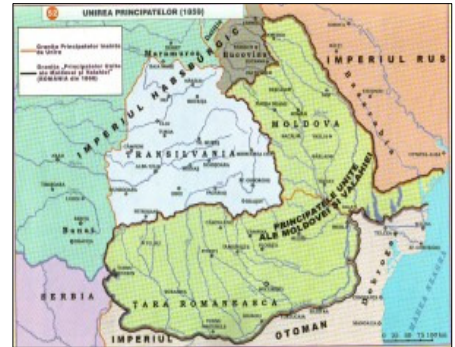
A participat activ la mișcarea revoluționară de la 1848 din Moldova și la lupta pentru unirea Principatelor. La 5 ianuarie 1859, Al. I. Cuza a fost ales domnitor al Moldovei, iar la 24 ianuarie 1859 și al Țării Românești, înfăptuindu-se astfel unirea celor două țări române extra-carpatică în persoana aceluiași conducător. Devenit domnitor, Cuza a dus o susținută activitate politică și diplomatică externă pentru recunoașterea unirii de către puterea suzerană și puterile garante. Pe plan intern a acționat pentru desăvârșirea unirii Principatelor Române pe calea înfăptuirii unității instituționale și administrative, realizată în ianuarie 1862, când Moldova și Țara Românească au format un stat unitar, adoptând oficial, în 1862, numele de **Principatele Unite** (denumirea oficială: **România**, născută încă din aspirațiile revoluționarilor pașoptiști, va fi adoptată abia în Constituția din iunie 1866), cu capitala la București, cu o singură adunare legiuitoare și cu un singur guvern. Al. I. Cuza a fost obligat să abdice în februarie 1866 de către o largă coaliție a partidelor vremii, denumită și *Monstruoasa Coaliție*, din cauza orientărilor politice diferite ale membrilor săi, dar care au reacționat astfel față de manifestările autoritare ale domnitorului.

Alexandru Ioan Cuza (1859 -1866)

Reședința domnească a lui Alexandru Ioan Cuza (astăzi Muzeul Unirii) din Iași

Principatele Unite Române în timpul lui Cuza

Botoșăneni fiind, trebuie să creionăm și principalele coordonate ale vieții și activității lui **Nicolae Pisoschi**. Acesta s-a născut la Botoșani în anul 1812. Pe *Lista alegătorilor Eforiei Botoșani pentru anul 1847* figurează „căminarul Nicolae Pisoschi, în vârstă de 37 de ani”, adică 1810 anul nașterii (Artur Gorovei, *Monografia orașului Botoșani*, 1926, p. 230), fiind cu 10 ani mai mare decât Al. I. Cuza. A provenit dintr-o familie de demnitari. Tatăl său, Costache Pisoschi a fost spătar. Urmând tradiția bogatei sale familii, Nicolae Pisoschi a ajuns căminar în timpul domniei lui Mihail Sturdza și ispravnic de Dorohoi în 1849. A fost avansat maior în Statul Major Princiar în 1858-1859, camarad de arme cu Alexandru Ioan Cuza, care în 1858 era colonel și Ministru de Război al Moldovei. Prietenia dintre cei doi a rămas o temeinică legătură de viață.

Nicolae Pisoschi a fost ales deputat unionist de Botoșani în Adunarea Electivă a Moldovei, în ianuarie 1859. Botoșăneanul Nicolae Pisoschi a fost primul care l-a propus pe Alexandru Ioan Cuza ca *Domn*, în ședința Partidei Naționale din Moldova, din 3 ianuarie 1859, desfășurată în Sala „Elefant” a Muzeului de Științele Naturii din Iași. Două zile mai târziu, la 5 ianuarie 1859, Adunarea Electivă a Moldovei l-a ales pe Alexandru Ioan Cuza ca *Domn al Moldovei*, validând, astfel, gestul și actul de pionierat și curaj al maiorului de atunci și viitorului colonel N. Pisoschi, devenit aghiotant al lui Cuza, în tot timpul domniei acestuia. La propunerea lui N. Pisoschi, domnitorul Al I. Cuza a efectuat mai multe vizite la Botoșani, printre care și cea de la 9 / 10 aprilie 1863, despre care a oferit informații Prefectul Jud. Botoșani de atunci, Buzdugan, în scrisoarea de la 7 aprilie 1863 către Comunitatea Armeană din Botoșani (informații și scrisoarea scanată, de la d-l Florin Egner) – (textul scrisorii, cu varianta de răspuns către Prefect, în anexă!).

N. Pisoschi l-a slujit cu credință pe Domnitor și a fost cel care l-a însoțit la plecarea în exil în februarie 1866. Aceasta după ce, a doua zi după îndepărtarea lui Cuza (în 12

februarie 1866), și-a dat demisia din armata română. Ulterior, N. Pisoschi s-a întors la Botoșani, locuind în casa situată în fața fostei Prefecturi a Jud. Botoșani (astăzi, Muzeul Județean Botoșani), la intersecția Pietonalului Unirii cu Bulevardul Mihai Eminescu. A avut doi fii, Alexandru și Toader. N. Pisoschi a figurat ca proprietar în Botoșani și al fostei case Pisoschi-Costiner, ridicată în anul 1860. Casa se află pe strada Ștefan Luchian. Într-o vreme, a funcționat aici secția de artă a Muzeului Județean Botoșani. După 1990, casa a fost retrocedată familiei Vâlceanu și acum găzduiește un restaurant.

Deși a fost una din cele mai remarcabile personalități politice botoșănene ale timpului – și istoricii consemnează, în unanimitate, aportul hotărâtor al acestuia la alegerea lui Cuza și, implicit, la realizarea Unirii Principatelor Române – astăzi, în Botoșani, Nicolae Pisoschi nu este menționat în nici unul dintre locurile publice de care a fost legată activitatea și personalitatea sa. În consecință, d-nul Florin Egner, fost primar al Municipiului Botoșani, sprijinit de d-l Mircea Comănici, col. rez., au propus Consiliului Local și Primăriei Municipiului Botoșani **montarea unei plăci comemorative pe peretele casei situate pe Pietonalul Unirii și fixarea unei inscripții pe monumentul funerar al lui Nicolae Pisoschi din cimitirul Eternitatea** (astăzi cunoscut ca Monumentul funerar **Arapu**). Aceste însemne ar veni ca o recunoaștere postumă a rolului avut în epocă de această importantă personalitate botoșăneană. Mai poate fi avută în vedere și posibilitatea înființării unui **Muzeu al Unirii din 1859** la Botoșani, într-una din camerele imobilului de pe Pietonalul Unirii. *Muzeul Județean Botoșani* și *Serviciul Județean Botoșani al Arhivelor Statului* au astăzi multe documente și fotografii ale momentului de la 1859, dar și ale perioadei dinainte de împlinirea actului unionist. În Botoșani mai există și alte documente despre Unire, care astăzi nu se află în circuitul public, dar care ar putea fi expuse într-un asemenea spațiu muzeistic.

Casa de pe Str. Luchian din Botoșani, fostă proprietate a colonelului Nicolae Pisoschi, aghiotant al lui Cuza

Casa în care a locuit Nicolae Pisoschi în Botoșani, la intersecția Pietonalului Unirii cu Bulevardul Mihai Eminescu

Anexă epistolară

Principatele Unite Române
 Prefectura Jud. Botoșani
 Biourul III
 No. 4113

[1]863
 Primit în 7 Aprilie
 No. 38

Domnilor Membri.

Sosirea înălțimei sale Domnitorului se așteaptă la Botoșani peste câțiva zile. – Bucuria precum știți este obștească, eū am toată speranța în priivire onorabilei Comunități Armene că în preună cu Domnia voastră veți ști a întâmpina pe înălțimea sa.

Cu toate aceste nu socot de prisos avă încunoștința cu tot onorul convenit spre știință și convenita regularizare. –

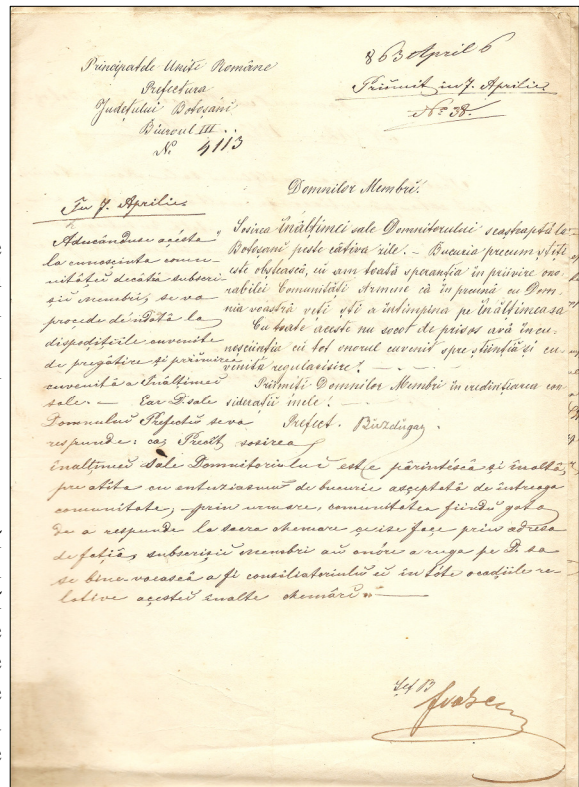
Primiți Domnilor Membri în credințierea considerații mele.

Prefect, Buzdugan

În 7 Aprilie

Aducându-se acēsta la cunoștința comunității decātrā subscriși membri, se va procede de îndată la dispozițiile convenite de pregătire și priimirea convenită a Înălțimei sale. – Ear D[omniei].sale Domnului Prefectū seva respunde: ca, Precīt, sosirea înălțimei sale Domnitorului este părintească și înaltă, pre atīta cu entuziasmū de bucurie așceptată de întreaga comunitate; – prin urmare, comunitatea fiindū gata de a responde la sacra chemare ce ise face prin adresa de fațiā, subscriși membri au onóre a ruga pe D[omnia].sa se bine-voească a fi consăliatoriuului în tōte ocadziile relative ațestei înalte chemări. –

Șef B[iurou.] <indescifrabil>

[Arhiva Comunității Armene din Botoșani, *Dosar Documente anii 1861 - 1868*]

Primăria Botoșani susține proiecte de interes public

Printr-o hotărâre locală, luată la sfârșitul lunii ianuarie 2014, bugetul orașului Botoșani finanțează, în urma unor proceduri de selecție și evaluare, proiecte ale unor organizații neguvernamentale în domeniul culturii, turismului, a promovării valorilor naționale.

Proiectele finanțate de Primăria Botoșani sunt de interes public. Ele au un impact social și mediatic, promovând, în același timp, imaginea municipiului ca un oraș remarcabil prin manifestările culturale organizate aici, prin strânsele legături culturale cu românii din Basarabia și Bucovina.

Publicația „Vatra Noastră Românească”, editată la Botoșani de români din spațiul cultural amintit mai înainte, a avut întotdeauna susținerea autorităților locale, care au finanțat anul trecut proiectul „Limba noastră-i o comoară”. La manifestările organizate în cadrul proiectului au participat personalități marcante din Botoșani, Suceava, Iași, Chișinău și Cernăuți, iar ca invitați au fost prezente – alături de personalități și fundații locale – și organizații neguvernamentale sau persoane din administrația publică și din cultură, din cele două zone cu populație română din Republica Moldova și Ucraina.

Primăria Botoșani, inclusiv primarul, și-au făcut simțită prezența în paginile revistei, susținerea fiind și din partea viceprimarului cu responsabilități culturale,

Aspect din sala Bibliotecii Județene „Mihai Eminescu” Botoșani, de la lansarea de carte – 30 august 2013

Cătălina Lupașcu.

Succesul manifestărilor culturale organizate de „Uniunea Vatra Românească” în Botoșani, în anul 2013, cu prilejul „Zilei Limbii Române”, motivează continuarea proiectului și în anii viitori.

Primăria Botoșani rămâne o gazdă deosebită și un susținător în continuare al acestor manifestări.

Ovidiu Iulian PORTARIUC
 Primarul municipiului Botoșani

24 ianuarie 2014 la Botoșani în imagini

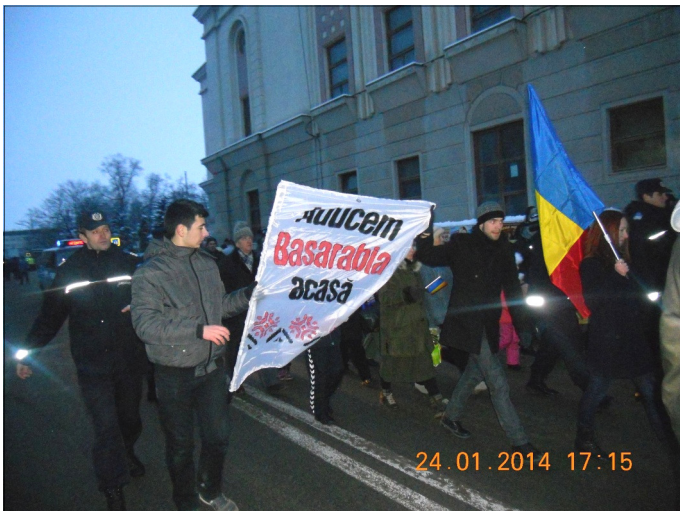
Desfășurarea comunicărilor simpozionului

Studiul exponatelor

Obiecte ce au aparținut domnitorului A. I. Cuza

Tineri unioniști, membri ai platformei civice „Acțiunea 2012”

Afișul manifestărilor

Imagine din sală – Muzeul Județean

Filiala Botoșani a Uniunii Vatra Românească participantă la Marșul Unirii

„Aducem Basarabia acasă”

SFINȚII MARTIRI BRÂNCOVENI

În ziua de 29 octombrie 2012, în *Sala Sinodală* din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL, a avut loc *ședința de lucru* a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la care a fost proclamat anul 2014, ca *Anul omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărțășanii) și Anul comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni în Patriarhia Română*.

Unul dintre cele mai luminoase chipuri ale trecutului nostru românesc și creștinesc este și Sfântul Voievod Constantin Brâncoveanu, domn cumpătat și înțelept, gospodar destoinic și chibzuit, oblăduitor darnic și cruțător, părinte blând și milostiv. În modestia sa, el n-a râvnit „domnia”, ci a primit-o numai după puternice stăruințe și îndemnuri. Dar, odată ajuns în scaunul domnesc, el a fost plin de râvnă pentru folosul obștei, înțelept și harnic, cu iubire aleasă față de țara și poporul său.

Virtutea reprezentativă pentru marele Voievod Constantin Brâncoveanu a fost credința sa neîntrecută. În 1714, pe 15 august, a fost executat la Istanbul, împreună cu cei patru fii ai săi (Constantin, Ștefan, Radu și Matei), precum și cu sfetnicul său Ianache Văcărescu. În ziua de 24 martie, în Miercurea cea Mare din Săptămâna Patimilor a trimis sultanul pe Mustafa Aga, care îi comunică domnitorului Vodă Brâncoveanu că este mazilit, adică dat jos din domnie și trebuie să plece împreună cu toată casa lui, cu feciorii și cu ginerii săi la Țarigrad (Constantinopole, astăzi Istanbul n.r.). În Sfânta și Marea Vineri a Patimilor, ei au fost cu toții ridicați de turci și duși la Țarigrad, fiind închiși în înfricoșata temniță de lângă zidurile cetății, numită Edicule, adică Șapte Turnuri, turcii supunându-i la chinuri groaznice. Era în ziua de Sfânta Maria Mare – 15 august 1714 – când dreptcredinciosul domn tocmai împlinea 60 de ani. Porțile cele grele ale temniței deschizându-se, mărturisitorii lui Hristos ieșiră istoviți de chinuri și suferințe, ferecați în lanțuri grele, cu capetele descoperite, cu picioarele goale și numai în cămăși, dar cu nădejdea apropiatei biruințe duhovnicești și a fericii vieți veșnice. Au fost duși în fața sultanului Ahmet, a crudului său vizir, băutorul de sânge Agin Ali pașa, a trimișilor domnilor, regilor și împăraților străini pe lângă Poartă – unii dintre ei reprezentanți ai unor țări creștine – și a fiorosului călău ce îi aștepta cu iataganul scos.

În acele momente, încurajarea către fiii săi nu întârzie să apară: „Fiilor, fiți bărbați! Am pierdut tot ce aveam pe astăzi lume. Nu ne-au rămas decât sufletele; să nu le pierdem și pe ele, ci să le ducem curate înaintea feței Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să spălăm păcatele noastre cu sângele nostru”.

Auzindu-i cuvintele, sultanul turbă de mânie și porunci să taie mai întâi pe copii, începând cu cel mai mare, ca să fie chinul tatălui lor mai cumplit. Călăul reteză capul lui Constantin, feciorul cel mai mare, apoi tăie capetele lui Ștefan și Radu. Când veni rândul lui Matei, feciorul cel mai mic, acesta începu să plângă și se ascunse la sânul mamei sale. Atunci tatăl său îi porunci să urmeze pe frații săi și copilul își puse ascultător gâtul pe butucul călăului. Cei patru feciori, ca patru brazi, zăceau acum tăiați sub ochii pașnicului lor părinte, bătrânul și falnicul stejar răsărit din izvoarele apelor străbunei evlavii ortodoxe. Călăul tăie apoi capul lui Ianache Văcărescu, iar la urmă veni și rândul lui Brâncoveanu, care se închină liniștit și hotărât

zicând: „Doamne, fie voia Ta!”.

Este înspăimântător și totodată de slăvit curajul și jertfelnicia marelui Voievod Brâncoveanu. Aceste scene ne sunt readuse în memorie și astăzi de prigonirea creștinilor aflați în țările Orientului Mijlociu. În acest sens, sunt de notorietate persecuțiile creștinilor în cadrul războiului civil din Siria. Arhiepiscopul ortodox sirian, Selwanos Boutros Alneme, mitropolit de Homs și Hama, a calificat cele petrecute la Sadad drept „masacrul cel mai grav și cel mai mare al creștinilor în Siria”.

Evlavia lui Constantin Brâncoveanu, însă, nu s-a topit în lăuntru sufletului său, ci s-a vădit prin fapte și semne dăinuitoare până astăzi. Dar nu numai în țara sa, de atunci, ci peste tot pământul românesc s-a revărsat prisosul darniciei sale. De la Tismana până la gurile Dunării, de la Focșani până la Alba-Iulia, de la Ocna Sibiului la Făgăraș și Brașov, pretutindenea se pomenește numele său de mare ctitor și binefăcător. Prin orașe dens populate, prin târguri umblate și mai puțin umblate, prin sate cunoscute sau mai puțin cunoscute, ne întâmpină și astăzi facerile de bine ale Sfântului Vodă Brâncoveanu, în zidiri și în dregeri de mănăstiri, în adăugiri și daruri la biserici. Ctitoriile și palatele zidite din porunca lui, icoanele, candelile și odoarele sfinte făurite din osârdia și cu cheltuiala sa vor rămâne de-a pururea izvoade de artă românească și bisericească, vrednice de prețuire.

În afară de hotarele țării noastre, îl pomenesc cu evlavie, ca ajutor și ctitor, dipticele Țarigradului slăvit, ale Athosului celui bogat în danii românești, ale Antiohiei celei vechi, ale Ierusalimului celui sfințit, ale Alexandriei celei vestite. În Grecia și Bulgaria, în Serbia și Siria, în Albania și Georgia, pretutindeni s-a simțit mâna ocrotitoare a lui Vodă Brâncoveanu, sprijinul său darnic și căldura inimii sale milostive. Nu mai vorbim de mulțimea cărților de slujbă, de învățătură și de apărarea dreptei credințe, ce s-au revărsat peste tot cuprinsul țării, tipărite prin grija și cu cheltuiala acestui domn. Tot cu sprijinul său, s-au tipărit cărți grecești pentru Bisericile Ortodoxe de sub stăpânirea turcească, cărți arăbești pentru creștinii din Antiohia și, în limba georgiană, pentru credincioșii din patria harnicului său mitropolit Antim Ivireanu.

În acest chip, viața și faptele Sfântului Vodă Brâncoveanu au rămas scrise nu numai în cronicile și hrisoavele vremii, ci și în sufletele românești. Chipurile de sfinți, pe care credincioșii noștri le-au deslușit din dumnezeieștile slujbe și din tâlcuirea cărților de învățătură creștinească în grai românesc, i-au înlesnit și mai mult cărarea de înțelegere a marelui său suflet de domn creștin și martir pentru credință. Chiar dacă versurile din popor, care spun cum „...a murit creștin, Brâncoveanu Constantin”, s-ar uita vreodată, sfințele lăcașuri ridicate de acest slăvit voievod vor grăi de-a pururea despre evlavia lui, ca stelele luminoase de pe bolta cerului.

Ceea ce l-a călăuzit pe acest evlavios domn, în tot cursul vieții sale pământești, a fost nepregetata sa luptă pentru apărarea creștinătății. Ctitor de lăcașuri dumnezeiești, cinstitor de datini și păzitor al evlaviei străbune, cu nezdruncinată încredere în ajutorul lui Dumnezeu, chipul său se ridică, peste creștetul veacurilor, cu nimb adevărat de sfințenie. În el s-a întrupat simțământul iubirii de țară și neam și de Biserica noastră

Icoană: Sfinții Martiri Brâncoveni

Ortodoxă, pilda statorniciei în „legea strămoșească” și râvna de a cinsti credința cu lăcașuri de sfântă închinare.

Cununa de mucenic pe care Brâncoveanu și-a agonisit-o prin pierderea cununii de slavă trecătoare, este mărturia cea mai puternică a sfințeniei sufletului său. Este dovada că a fost un suflet ales de Dumnezeu să îmbălsămeze văzduhul creștinesc al țării noastre în duhul evlaviei strămoșești, la răspântie de veacuri, când furtunile din Apus încercau să surpe zidul păcii și al dragostei între fiii Bisericii noastre și să aducă înnoiri în mărturisirea dreptei credințe.

Pentru măreția faptelor sale, pentru statornicirea sa în credință și pentru pilda jertfelor sale, Constantin Vodă Brâncoveanu s-a ridicat în cinstire deasupra multor chipuri de

cuvioși Părinți, fiind rânduit de-a pururea în sinaxarul Bisericii românești în ceata Mucenicilor pentru dreapta credință.

„Întru pomenire veșnică va fi dreptul”, spune psalmistul David. Într-adevăr, veșnică va rămâne și pomenirea Sfântului Constantin Brâncoveanu, căci de când el și feciorii lui au primit cununa cea neveștejită a muceniei, de atunci Biserica mereu și-a adus aminte de jertfa lor, cinstindu-i ca pe niște buni și biruitori mărturisitori ai lui Hristos. Căci **”dacă ce era trecător a fost cu slavă, cu cât mai vărtos va rămâne în slavă ce este netrecător”**.

Claudiu-George Crupă

LUNCA, pe Prut, 7 februarie 1941 – asasinatul în masă executat de armata sovietică

Momente evocatoare, ilustrate prin spicuri din presa cernăuțeană, de Prof. Dr. Doc. Ilie POPESCU, Președintele Societății Regionale „GOLGOTA” a românilor din regiunea Cernăuți –victime ale represiunilor regimului totalitar.

(Textele culese au fost publicate în almanahul cultural-literar al românilor nord-bucovineni „Țara fagilor”, alcătuit de scriitorul Dumitru COVALCIUC din Cernăuți, și editat în 2006 la Tg. Mureș.)

VALORI SPIRITUALE

Moment de rugăciune și reculegere pentru jertfele tragediei de la Lunca

Duminică, 14 octombrie, când ortodoxia o comemora pe Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași, iar enoriașii Bisericii din Lunca au sărbătorit hramul sfântului lăcaș, în această localitate de pe malul Prutului a avut loc și un moment de reculegere în memoria jertfelor masacrului de la Lunca din februarie 1941, când românii din satele apropiate au încercat să fugă de calvarul bolșevic, dar au fost secerăți de gloanțele grănicerilor. Despre acel trist eveniment ne amintește și crucea ridicată cu un an în urmă de Societatea regională „Golgota”, din inițiativa și cu susținerea domnului președinte Ilie Popescu, venit aici împreună cu domni Octavian Voronca și Dumitru Covalciuc, membri ai Conducerii Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, la manifestare fiind prezent și domnul primar Dumitru Lupu.

Serviciul divin a fost oficiat de preoții Mihail Păduraru, care a fost și parohul-gazdă, Constantin Apachiței și Ioan Bivolaru.

Cei prezenți au avut ocazia să asculte relatări despre unul din cele mai tragice evenimente ale istoriei neamului nostru, să aprindă o lumânare, să rostească o rugăciune pentru mântuirea sufletelor nevinovate.

Vasile BĂCU

SUPRAVIEȚUITOR AL MASACRULUI DE LA LUNCA

*Mihai Crăiuț, locuitor al satului Ostrița-Mahala,
fostul județ Cernăuți*

Spre sfârșitul anului 1940, s-a răspândit zvonul că, iată, rușii care au intrat în Bucovina, aveau de gând să ia la armată feciorii și bărbații tineri până la vârsta de 40 de ani. Zvonul circula mai cu seamă în satele județului Cernăuți și noi, care nu cunoșteam limba rusă, nici legile „eliberatorilor”, n-aveam dorința ca să-i servim. De armata rusească ne-am fi putut salva doar prin fuga în Patrie, însă, între noi și România era o graniță

păzită cu strășnicie.

Panica s-a înstăpânit de-a binelea în sufletele noastre când prin satele de pe Prut, din preajma Cernăuților, au început, tot mai des, să-și facă apariția persoane „cointeresate” în trecerea în România a grupurilor de bărbați tineri din Buda, Mahala, Ostrița-Mahala (Coteni), Boian, Horecea Mănăstirii, Horecea Urbană, Plaiul Cosminului, Ceahor, Corovia. Aceste persoane ne garantau că nimic nu ni se va întâmpla, că vom ajunge cu bine dincolo de graniță, la frați, și astfel vom scăpa și de Armata Roșie și de robia sovietică.

În luna ianuarie 1941, spre graniță a fost condus primul grup de măhăleni. „Agitatorii” au adus vestea că grupul a trecut dincolo, în ordine și fără pierderi, dar, după cum aveam să aflăm mai târziu, realitatea a fost cu totul alta: cei porniți în România au fost împușcați la graniță de către grănicerii și aruncați în Prut, ca să li se piardă urmele. Se insista, seară de seară, să formăm un grup mai mare, care, chipurile, va trece fără nicio primejdie, ca și cel dintâi.

În seara de 6 februarie 1941, lângă Coteni, pe povârnișul unui deal din partea stângă a Prutului, s-a adunat multă lume care dorea, cu orice preț, să plece în România. Să fi fost, de tot, cam 400 de oameni, majoritatea constituind-o flăcăii și bărbații tineri. Printre noi se mai aflau și 7 fete și neveste curajoase, care nu se temeau să înfrunte un drum lung și nesigur.

Aveam 22 de ani (sunt născut la 1 octombrie 1919) și eram decis să părăsesc satul, numai ca să mă salvez de încorporarea cu care ne speriau „agitatorii”. Era un ger cumplit, de crăpau și pietrele, dar noi nu ne urneam din loc, așteptând pe cineva care trebuia să ne conducă spre locul pe unde se putea trece spre Dorohoi. Așteptarea ne-a fost zadarnică. N-a venit nimeni să ia grupul în primire și, pe la orele 22, am hotărât să pornim, fără călăuză, spre Herța.

În acea noapte, de joi spre vineri, gerul se înăsprea tot mai tare și noi, ca să nu înghețăm, trebuia s-o întindem la picior. Fiindcă apa în Prut înghețase bocnă, s-a dat comanda să coborâm în albia râului, să mergem pe gheață, la vale, spre Țurenii-Mamornița. Gheața era acoperită cu omăt și zgomotul de pași putea fi auzit de departe. Ni s-a spus să pășim cu băgare de seamă și ni s-a interzis să vorbim între noi. Ca zgomotul să nu fie atât de mare, am trecut, la Mamornița, pe malul drept al Prutului și am mers puțin înspre Herța. Am făcut apoi un scurt popas, fiecare îmbucând din merindele pe care le avea în traistă, apoi ne-am continuat drumul. Am ocolit Herța și am luat-o, prin omăt, în direcția satului Lunca. De cealaltă parte a Prutului se afla satul Tărășăuți, din fostul județ Hotin. Am trecut, din nou, Prutul, care făcea un cot, și am crezut că ne aflăm deja în România. Eram bucuroși și socoteam că posturile grănicerilor ruși rămăseseră în urmă. Dar n-a fost așa căci, deodată, a răsunat o comandă rusească:

Stoi! Stoi! Stoi!

Nu știam ce să facem, căci nimeni nu cunoștea locurile. Cei din capul coloanei au prins să strige:

Ura! Ura! Ura!

Toată lumea s-a mișcat înainte, fără să știe că mergea la moarte. Grănicerii se aflau pe trei poziții de tragere. Din trei locuri diferite au prins să țâcănească mitralierele. Pentru a nimeri mai bine în noi, grănicerii lansau rachete iar câinii lătrau și se năpusteau asupra noastră, gata să ne sfășie. Creându-se o asemenea situație, oamenii s-au văzut cu totul derutați. Unii au luat-o pe gheața Prutului, la vale, sperând că așa se vor salva de gloanțe. Alții au trecut pe malul stâng al râului. Dar și primii și cei din urmă au nimerit exact în raza de bătaie a mitralierelor. Cădeu oamenii ca snopii, secerăți de plumbi. Eu, ca și alți camarazi, am rămas pe partea dreaptă, în luncă, și nu eram observați, fiindcă pozițiile trăgătorilor se aflau deasupra noastră. Pe sub malul priporos, prin sihla loziei, am fugit fără să privesc în urmă. Am dat de primul gard de sârmă ghimpată. Apoi am trecut și al doilea și al treilea. Cădeam, mă ridicam, fața îmi ardea, inima-mi bătea cu putere, de să-mi spargă coșul pieptului. Deodată am auzit o voce blajină:

Măi, de sunteți români, veniți încoace!

Mi-am tras sufletul și m-am îndreptat spre locul de unde răzbătuse acel glas îmbietor. Era un grănicer român. M-am predat. S-au predat și alți camarazi, care au urmat, ca și mine, malul drept al Prutului. Scăpasem ca prin urechea acului. Se zorea de zi. Era 7 februarie 1941. Urma să fim hrăniți și duși la Dorohoi. Din grupul nostru de 400 de oameni am rămas în viață doar 57. La Lunca, în acea noapte geroasă, și-au găsit moartea și bunii mei camarazi, pe care nu-i uit nici după trecerea celor 60 de ani de la masacrul: Bodnari Nicolae, Boiciuc Ioan, Burcovschi Constantin, Crăiuț Nicolae, Grigorașcu Ștefan, Ilinciu Ilie, Iuri Ilie, Leagu Ion, Maslovschi Florea, Mândrescu Florea, Nandriș Petru, Nandriș Vasile, Popiciuc Petru, Răuțchi Ion, Vasiliniuc Ion etc. etc.

Mai târziu, după ce teritoriul „eliberat” a fost recucerit de Armata Română, am aflat că corpurile neînsuflețite ale celor peste 300 de feciori și bărați tineri din Buda, Mahala, Coteni, Boian, și Horecea au fost aruncate în trei gropi comune, iar cei răniți au fost omorâți cu lopețile. În lunile ce au urmat după masacrul, au fost ploii abundente și, din cauza lor, Prutul s-a răvășat și a înnămolit mormintele comune care au fost, în cele din urmă, năpădite de bălării. În vara anului 1941 s-a putut găsi doar o singură groapă, din care au fost deshumate 107 persoane. Acei 107 tineri au fost recunoscuți de rude, după îmbrăcăminte. Cadavrele au fost depuse în curtea bisericii din Mahala și, întru odihnirea celor uciși la Lunca, s-a oficiat un serviciu Divin. Sicriile au fost apoi ridicate și purtate spre cimitirul satului. Șirul de cruci albe poate fi văzut și astăzi în cimitirul din Mahala, iar victimile masacrului de la 7 februarie 1941 sunt considerate și cinstite în partea locului ca eroi ai neamului românesc.

În toial războiului, m-am înrolat în Armata Română. În vara anului 1944, rușii m-au făcut prizonier, în zona Iașilor. Am reușit să fug de sub escortă, când am fost pornit spre lagăr, și drumul până acasă, în satul meu din nordul Bucovinei, a fost un calvar de nedescris.

Am lucrat, ani în șir, în colhoz, am fost și șef de echipă. Am crescut roade înalte, mi-a plăcut și am apărat dreptatea și, prin aceasta, mi-a crescut printre oameni, autoritatea. N-am fost bolnav, n-am luat niciodată, de la medic, certificat de boală. Am mânuit sapa și coasa, am ținut vârtos de coarcele plugului. Despre morții noștri, însă, n-am vorbit ani îndelungați, ca și cum ei nici n-ar fi trăit cândva printre noi. Îți treceam în pomelnice și preoții se rugau pentru odihnirea sufletelor lor. Și-atât. Dacă în primele decenii de putere sovietică s-ar fi aflat că am avut rude căzute la Lunca, am fi fost ridicați și duși în Siberia.

A înregistrat prof. **Ocatavian VORONCA**

CÂNTECUL SUPRAVIEȚUITORILOR MĂCELULUI DE LA LUNCA

Ana CIOBOTAR

Dă-mi, mamă, cămășile
Că se duc transpoartele
De prin toate satele
Din județul Cernăuți,
Unde sunt români mai mulți,
Căci și noi români suntem
România s-o nntregim
Bucovina să-nflorească,
România să trăiască!
Rusu-n țară a intrat,
Noi spre Lunca-am apucat,
Spre Lunca de lângă Prut,
Unde era norod mult.
Norodul ține un sfat:
– Hai, mergem, că nu-i de stat.
Pe noi rușii ne apasă,
Ne rod carnea pân` la oasă...
Cu prapuri și cu icoane
Am apucat-o la vale,
Spre vale la Dorohoi,
Rușii au strigat: „Pastoi!”
Ei rachete aruncau,
Din mitraliere-mpușcau.
Vai, săracii românași
Fără viață-au fost rămași.
Sângele din ei curgea,
Gheața Prutului roșea.

Înreg. la 11 martie 1994 de la Ana Ciobotar,
gospodină din Molodia (Plaiul Cosminului), sat de lângă
Cernăuți

Prof. Ilie Popescu, președintele soc. „Golgota” și prof. Octavian Voronca, depunând o coronă la monumentul comemorativ

Urmașii victimelor staliniste – moment religios de pomenire a celor asinați

GICĂ MANOLE

Prof. Dr. Gică Manole

Apocalipsa după Stalin! (I)

De câteva decenii, îndeosebi după ce mass-media video a devenit precumpănitoare în a „informa” și „forma” opinia publică și cu privire la evenimentele legate de Al Doilea Război Mondial, pe posturile de televiziune cu profil istoric sunt programate/reprogramate cu obstinație diverse episoade dintr-un serial extrem de folositor, serial numit „Apocalipsa după Hitler”. Nu încap nicio îndoială că serialul în cauză pune accentul acolo unde trebuie, subliniind responsabilitatea/vinovăția Germaniei lui Adolf Hitler în declanșarea catastrofei reprezentată de ultimul război mondial. Serialul de care vorbesc a fost/este urmărit de milioane/zeci de milioane de oameni – dintre care cei mai importanți sunt tinerii – contribuind la informarea acestora despre ultimul război mondial.

În ceea ce mă privește, consider că tot ceea ce ține de începuturile celui De-al Doilea Război Mondial, toate evenimentele politico-diplomatice/militare ce l-au pregătit/l-au făcut posibil, ține de cunoaștere și responsabilitate istorică și, nicicum, de o așa-zisă „curiozitate istorică”¹. A. J. P. Taylor ar avea dreptate doar dacă despre ultimul conflict mondial nu s-ar folosi, cu o stăruință greu de justificat, clișeele propagandistice, minciuna prin omisiune, de către un segment important din mass-media video, cu un pronunțat caracter tendențios.

A existat, desigur, o „Apocalipsă după Hitler”, deoarece crimele planificate și executate, în numele celui mai abject rasism, de către Germania nazistă au pus sub un imens semn de întrebare civilizația occidentală, cât și condiția umană în ansamblul ei. Hitler, dar și Stalin au fost și vor continua să rămână parte inseparabilă a aceluiasi Rău absolut. A-i judeca separat, a face distincție între ei, a-l considera pe Hitler drept singurul vinovat de catastrofa istorică începută în 1939, iar pe Stalin nu, constituie un semn de gravă, vinovată eroare de analiză istorică.

După cum evoluează starea de fapt, de ani buni, cei din spatele acestei gigantice mașinării propagandistice profită de un public superficial, credul, aculturalizat, pentru a-și impune punctul de vedere: declanșarea celui De-al Doilea Război Mondial a fost doar opera lui Hitler și a celui De-al Treilea Reich. Nici vorbă ca Stalin și U.R.S.S. să fi avut vreo vină în tragicele evenimente! Stalin voia doar „pace”, „neutralitate”, „prietenie” în numele revoluției proletarietului, deja victorioasă pe o șesime din suprafața globului! Înțelegerile de la Moscova cu Hitler? Doar o mișcare tactică a „genialului”² Stalin, prin intermediul căroră „pașnică”, „neutra” Uniune Sovietică, amenințată de moarte, nu-i așa, de Țările Baltice, Finlanda, România, Polonia, trebuia să-și consolideze „glacisul strategic”, atât de necesar securității sale! De altfel, spre sfârșitul deceniului patru al secolului XX, iar afirmația a fost făcută de același A. J. P. Taylor, Uniunea Sovietică, chipurile, nu voia „altceva decât să fie lăsată în pace”³. Asemenea aberație, deși este susținută de un nume ilustru, este imposibil de acreditat, căci este contrazisă violent de însăși starea de fapt istorică. Un asemenea punct de vedere ascunde interese ce pot fi detectate cu ușurință. Este imposibil a susține că pactul banditesc de la Moscova (23 august 1939) „nu este un pact de împărțire”⁴ teritorială între Germania și U.R.S.S., cum a susținut A. J. P. Taylor, când realitatea este exact pe dos. Sau că U.R.S.S., în anii '39, '40 ai secolului XX, prin politica promovată în planul relațiilor internaționale, nu a avut alt scop decât retragerea în spatele frontierelor, neutralitatea, așadar, să fie lăsată în pace. Numai că, așa după cum spuneam, lucrurile au stat diametral opus: U.R.S.S. a fost lăsată „în pace” inclusiv de Germania, după 23 august 1939, nemaivorbind de statele europene ce au avut „norocul” să-i fie vecine; dar „lăsată în pace” „pașnică” U.R.S.S. va ataca premeditat toți vecinii săi europeni, probând, nu-i așa, o puternică dorință „de pace și prietenie”!

Rezumând, considerăm că dacă este justificată sintagma „Apocalipsa după Hitler”, tot atât de necesară – căci istoria însăși a

validat-o – și justificată este și sintagma „Apocalipsa după Stalin”. Tocmai spre a demonstra vinovăția de netăgăduit a Uniunii Sovietice în pregătirea și declanșarea ultimului război mondial, și-a scris Victor Suvorov/Vladimir Rezun cărțile sale demascatoare⁵. Efectul dezvăluirilor lui Victor Suvorov, cu foarte puține excepții⁶, a fost până acum unul nesemnificativ, dovadă a „încremenirii” judecății istoricilor într-o stare eronată, cu totul contraproductivă, captivă unei propagande globale, după care Germania și Adolf Hitler sunt *singurii* responsabili de dezastrul abătut asupra omenirii între anii 1939 – 1945.

Așadar, niciun film documentar cu caracter istoric nu evidențiază rolul nefast jucat de Uniunea Sovietică, de dictatorul acesteia, Stalin, în declanșarea ultimului război mondial. Niciun istoric de marcă, cu excepția unor nesemnificative, rare excepții, nu este dispus să sublinieze rolul decisiv pe care și l-a asumat, cu bună știință, dictatorul sângeros de la Kremlin, în grăbirea deznodământului de la începutul lunii septembrie 1939. „Apocalipsa” a fost provocată doar de Hitler și Germania! Lev Troțki, în 1936, cunoștea ce rol important l-a avut Stalin în netezirea drumului spre putere pentru Hitler, de vreme ce notează că „fără Stalin n-ar fi existat Hitler”⁷, iar în noiembrie 1939, când războiul devenise o certitudine, Troțki tot pe tiranul de la Kremlin îl arăta cu degetul: „Stalin a dat mână liberă lui Hitler... și a împins Europa în război”⁸.

Lev Troțki fusese, alături de Lenin, Buharin, Kamenev, Zinoviev etc., unul dintre „părinții fondatori” ai Uniunii Sovietice. El teoretizase necesitatea exportului de revoluție sovietică în toată lumea și cunoștea mai bine ca oricine strategia secretă de expansiune a statului sovietic, strategie inclusă în chiar actul de constituire a U.R.S.S., ce cuprindea, în opinia avizată a lui Victor Suvorov, „o declarație deschisă și directă de război făcută restului lumii”⁹. U.R.S.S., constituită la 1922, reprezenta în opinia liderilor sovietici doar începutul, nucleul unei viitoare Republici Sovietice Universale. Până atunci însă, noul stat trebuia consolidat temeinic printr-o politică de supraindustrializare, în care industria de armament va avea rolul cel mai important. Exact acest obiectiv l-a atins Stalin. A reușit, într-un anonim perfect, sacrificând viețile a zeci de milioane de oameni¹⁰, să transforme, din 1927 până în 1941, Uniunea Sovietică în cea mai înarmată țară din lume. Desigur, înarmarea aceasta monstruoasă nu era făcută pentru a promova o politică de pace, ci una de război. Or, un nou război european, ca și primul, gânda Stalin, ducea direct la un conflict de proporții planetare. Există un „mic” impediment în atingerea obiectivului: popoarele Europene voiau pacea. De aici politica arhicunoscută a perioadei interbelice zisă a securității colective. Și atunci, „Ce-i de făcut?”, vorba lui N. G. Cernișevski¹¹, dacă lumea nu mai vrea război și vrea pace? Nimic altceva, decât de așteptat apariția în Germania a unui „agitator de talent”, cu certe calități oratorice, cum ar fi Hitler, de exemplu, dublat de o ură viscerală față de ceea ce era și Stalin la fel de mult: pacea „burgheză”, ordinea „capitalistă”, garantată prin tratatul de pace de la Versailles. Apariția lui Hitler pe scena politicii germane a reprezentat pentru Stalin exact ceea ce el avea nevoie: un tulburător al ordinii „capitaliste”, un potențial distrugător al „putredelor democrații capitaliste”.

Așadar, pentru grupul de putere din jurul lui Stalin, cât și pentru Stalin însuși, apariția lui Hitler însemna că *Spărgătorul de Gheață* al revoluției mondiale apăruse. Trebuie ajutat să ajungă la putere, căci odată ajuns în vârful piramidei *Spărgătorul de Gheață* va declanșa războiul. Exact de ceea ce avea nevoie Kremlinul, căci prin război putea *spori* cu alte republici sovietice marea U.R.S.S.! Într-o primă etapă vor fi incluse statele vecine, apoi nu vor scăpa nici cele din Vest! Cine știe unde se va opri tăvălugul eliberator al nemuritoareii U.R.S.S.? La Paris? La Londra? La Berlin? La Atlantic?¹² Astfel, în baza cercetărilor efectuate în arhive etc., fostul agent GRU, Victor Suvorov, demonstrează că Stalin și Uniunea Sovietică au pregătit în secret un uriaș plan strategic ofensiv cu scopul de a „elibera” Europa atunci când situația ar fi permis-o sau

pregătirile de atac erau încheiate. În acest plan gigantic de ocupare a Europei, pactul pe care Stalin l-a încheiat cu Hitler constituia doar o etapă. Teritoriile pe care U.R.S.S. le-a anexat, ca urmare a protocolului adițional secret, constituiau doar un mic pas înainte, în viziunea lui Stalin, iar cel mai important fapt în „pasul înainte” făcut de U.R.S.S. l-a reprezentat faptul că, prin împărțirea Poloniei cu Al Treilea Reich, aceasta avea *graniță comună* (subl. ns.) cu Germania. Deplasând granițele sovietice spre vest cu 200 – 500 de kilometri, Stalin urmărea crearea unor condiții strategice care să-i permită atacul prin surprindere asupra Germaniei, dar și a României.

Pentru început, STAVKA planificase atacarea și distrugerea atât a României, cât și a Germaniei, la mijlocul anului 1941¹³. Că Victor Suvorov are perfectă dreptate o dovedește întreaga pregătire militară a Uniunii Sovietice din 1939 până la mijlocul anului 1941. Din acest motiv a dat Stalin ordine ca la frontiera vestică nu să întărească liniile defensive în eventualitatea unei agresiuni, ci, mai mult, le-a distrus pe cele vechi¹⁴.

La câteva luni după semnarea pactului de la Moscova, toate statele europene vecine cu U.R.S.S. au devenit victime ale acesteia, fiind distrusă, pe această cale, cu brutalitate, de la Nord la Sud, orice barieră despărțitoare între cele două imperii totalitare, creându-se condiții ideale pentru agresiune reciprocă. Se știe, după ce a partajat Polonia cu Stalin, Hitler a declanșat o serie de ofensive în Nordul și Vestul Europei, elanul său ofensiv fiind oprit doar de Canalul Mânecii. Însă, în ciuda așteptărilor și a propunerilor germane de pace, Anglia, izolată și asediată în propriul său arhipelag, nu capitula. Mai mult, se pune în fruntea unei lupte disperate, iar Winston Churchill adoptă o strategie de subminare/diversiune folositoare parțial: „*Dați foc Europei!*”.

Ce făcea Stalin când Germania ocupa Vestul Europei? Pregătea „măreța” U.R.S.S. pentru apărare? Nu. În acest răstimp, Stalin decretează serviciul militar obligatoriu (1 septembrie 1939), trece industria sovietică în regim de război (din ianuarie 1939)¹⁵, transferă rezervele strategice ale Armatei Roșii la frontiera vestică (cu Germania și România), militarizează C.C. al P.C.U.S. prin introducerea în interiorul său a zeci de generali de elită, poruncește construcția a 100.000 (subl. ns.) de avioane de bombardament ofensiv Suhoi-2 și, ca urmare a unei hotărâri ultrasecrete, la 19 august 1939 (pactul cu Hitler încă nu fusese semnat), a decretat o mobilizare generală ultrasecretă de dimensiuni uriașe, nemaîntâlnită în istorie. Data de 19 august 1939, când Stalin ordonă, în cel mai mare secret, mobilizarea a milioane de oameni, dovedește că dictatorul de la Kremlin, în viziunea lui Victor Suvorov, „luase deja o hotărâre și pusese în mișcare mașina mobilizării într-o direcție fără întoarcere, care în orice situație internațională făcea inevitabil cel de-al doilea război mondial”¹⁶. Pactul pe care Stalin l-a semnat cu Hitler nu era, în ochii Kremlinului, decât o etapă necesară, de parcurs și nimic mai mult. Iată de ce nici nu se uscase cerneala de pe semnăturile celor doi miniștri de externe, că Stalin își striga bucuria de a-și fi înșelat partenerul¹⁷.

Pentru dictatorul de la Kremlin pactul cu Hitler reprezenta doar o cerință a contextului politic al momentului. Însăși concepția de bază a sa și a P.C.U.S. îi impunea acest lucru: „Războiul, declara Stalin, poate întoarce cu susul în jos orice înțelegere... în orice moment (C.C. al P.C.U.S. – n. ns.) [poate] să anuleze toate alianțele și acordurile de pace cu statele imperialiste și burgheze și astfel să le declare război”¹⁸. Războiul trebuie declarat „imperialismului”, după Stalin, doar atunci când dușmanii și-au epuizat forțele și după ce „capitaliștii se vor încolți între ei ca și câinii”¹⁹. Toate acestea sunt declarații făcute de Stalin în deceniul trei al secolului XX, când, practic, nimeni nu amenința Uniunea Sovietică. Ele dovedesc caracterul premeditat agresiv al tuturor acțiunilor guvernului sovietic în plan extern în perioada interbelică, responsabilitate pe care o are în declanșarea ultimei conflagrații mondiale²⁰.

Iată de ce istoricii sovietici/ruși mint când vorbesc despre ziua de 22 iunie 1941, ca despre data intrării U.R.S.S. în război. Uniunea Sovietică a intrat în Al Doilea Război Mondial chiar din prima zi a începerii acestuia – 1 septembrie 1939, iar găselnița cu existența unei perioade „prebelice” (1939 – 1941) pentru statul sovietic se dovedește a fi doar propagandă mârșavă. După ce Hitler atacă Polonia (1 septembrie 1939) cu binecuvântarea lui Stalin, acesta declară că statul sovietic este „neutr” în războiul declarat de Anglia și Franța Germaniei, la 3 septembrie 1939. „Neutrul” Stalin își dovedește această calitate, într-o primă fază, pe 17 septembrie

1939, dată la care Armata Roșie atacă mișelește Polonia, ocupând partea estică a acesteia. Crimele comise de armata sovietică în Polonia, masacrarea prizonierilor de război polonez (vezi cazul Katyn), complicitatea la agresiunea și distrugerea unui stat vecin, așadar, nu-s operațiuni de război, ci acțiuni „neutre”, de „eliberare”. În perioada așa-zisă „prebelică” Uniunea Sovietică anexează teritorii de la trei state vecine, pe altele, Țările Baltice, le anexează definitiv, astfel că peste 20 de milioane de oameni intră în robia sovietică. Ciudată neutralitate! Și totuși, până astăzi doar Germaniei i se aruncă în spate răspunderea declanșării ultimului război mondial, cu toate că exact aceeași politică de forță, agresivă a dus-o în acei ani și Uniunea Sovietică. După distrugerea și împărțirea Poloniei, Hitler, în primăvara lui 1940, aprilie, ocupă Danemarca și Norvegia; Stalin, conform protocolului parafat la Moscova în august 1939, anexează Țările Baltice (iulie 1940). Iarși avem, în acest exemplu, două măsuri de a judeca faptele: Germania înfăptuiește, prin ocuparea celor două state nordice, un act de război, pe când Stalin, procedând exact la fel, nu comite niciun act de război! Tot așa, în perioada așa-zisă „neutră” sau „prebelică”, „pașnicul” Stalin amenință Finlanda cu războiul, iar când aceasta refuză să cedeze teritoriile vizate de dictatorul de la Kremlin o atacă fără niciun motiv pe 30 noiembrie 1939, pregătind și un guvern „democrat-popular” pe măsura intențiilor sovietice²¹.

Așadar, odată războiul început și cu armata germană ocupată în Vest, Stalin ordonase pregătiri gigantice, la toate nivelurile de arme, cu scopul unor viitoare operațiuni ofensive de amploare. De altfel, faptul acesta, precum că Armata Sovietică într-un viitor război european va purta operațiuni militare pe teritoriu străin, constituia axa strategiei militare sovietice²². În acest sens, Victor Suvorov aduce un argument hotărâtor, anume crearea a 10 corpuri de armată de desant aerian, spre sfârșitul deceniului 4 al secolului XX, și care cuprindeau un milion de parașutiști. Uniunea Sovietică a fost primul stat din lume care și-a organizat armate de desant aerian. În 1939, statul sovietic avea, după Suvorov, de două sute de ori mai multe trupe de desant aerian decât toate statele lumii la un loc. Germania a început războiul împotriva Poloniei cu 4000 de parașutiști, peste doi ani numărul acestora va ajunge la câteva zeci de mii. În primul rând cu ajutorul parașutiștilor, în mai 1941, Germania ocupă insula Creta, reușind să dea o lovitură zdravănă Angliei, alungând-o din estul Mării Mediterane. Dacă Hitler și-a pregătit trupele de desant aerian pentru acțiuni ofensive, atunci Stalin în ce scop avea gata operaționale, în preajma războiului, 5 corpuri de armată de desant aerian cuprinzând 500.000 de parașutiști? Pentru a-și apăra frontierele amenințate de statele vecine menționate ceva mai sus și care, nu-i așa, trebuiau incluse în măreța Uniune Sovietică, cu orice preț, întru asigurarea „glacisului ei strategic”? O asemenea armată de parașutiști – de dimensiuni monstruoase, dacă ne referim la faptul că acest tip de armă, cu excepția Germaniei, era practic inexistent la alte state – era destinată să fie vârful de lance al ofensivei „eliberatoare”, când dictatorul de la Kremlin o va ordona. Căci, trupele de desant aerian au fost create nu pentru scopuri defensive, ci, în primul rând, ofensive. Astfel, crearea lor n-ar fi avut niciun rost, cu atât mai mult vreun sens, în absența purtării războiului ofensiv.

După ce Hitler a înșelat Vestul, cu excepția Angliei, într-un interval de timp neverosimil de scurt, planurile de atac asupra României și Germaniei au trebuit regândite. Căci Stalin, dându-i mână liberă Germaniei în Vest, sconta pe un război de durată. Rețineți expresia lui Stalin de dinaintea războiului, după care, capitaliștii luptându-se între ei „ca și câinii” se vor uza reciproc, epuizându-și, așadar, forțele. Spre surprinderea tuturor, în primul rând a lui Stalin, democrațiile occidentale n-au reușit să-i reziste lui Hitler decât câteva săptămâni, dovedind că, temporar, din punct de vedere militar, au fost într-adevăr „putrede”, după expresia favorită a tiranului de la Kremlin. De aici furia și disprețul lui Stalin la adresa Franței și Angliei, înfrângerea lor oferindu-i, după mărturia unui personaj din anturajul său, prilejul de a spune cuvinte grele la adresa acestor state. Stalin mizase pe o rezistență de durată a armatelor franco-britanice în războiul cu Germania, timp în care Uniunea Sovietică putea să-și definitiveze toate pregătirile de ofensivă. Căci, în planurile ultrasecrete ale Kremlinului, Uniunea Sovietică trebuia să ia cu asalt Europa în 1942. Or, prăbușirea militară a Vestului a schimbat radical datele problemei. Wehrmachtul, victorios în Vest,

nu suferise mari pierderi până la armistițiul de la Rethondes (22 iunie 1940), forța sa ofensivă rămânând intactă, fapt dovedit de operațiunile militare purtate în aprilie – mai 1941 împotriva Iugoslaviei și Greciei. Cu Hitler stăpân în Vest, Stalin a intrat în criză de timp. Trebuia schimbată data când Armata Roșie va trece la „eliberarea” Europei.

Într-o primă fază, chiar a doua zi după ce Franța capitulează și încheie armistițiul cu Germania nazistă, Uniunea Sovietică trece la „eliberarea” Basarabiei²³ și a Nordului Bucovinei, ocupându-le. Ajungând la gurile Dunării, Stalin ordonă concentrarea pe brațul Chilia a unei întregi flote de război pentru a purta operațiuni și pe albia marelui fluviu, pe direcția de atac Galați – Belgrad – Budapesta – Viena²⁴. U.R.S.S. n-a „eliberat” în întregime România, în vara lui 1940, din cauză că Armata Sovietică încă (subl. ns.) nu era îndeajuns de pregătită să înfrunte deschis Armata Germană. Acum, în vara lui 1940, Stalin devansează data la care Uniunea Sovietică trebuia să înceapă „eliberarea” Europei: 6 iulie 1941.

Desigur, intențiile agresive ale U.R.S.S. n-au rămas necunoscute dictatorului german. Hitler știa că, în ciuda pactului semnat la Moscova, U.R.S.S. urmărea să se poziționeze din punct de vedere strategic cât mai bine posibil în vederea unui atac. A înțeles la fel de bine de ce Stalin, în iunie – iulie 1940, când a atacat România, nu s-a mulțumit cu Basarabia, cerându-i imperativ să-i cedeze, în faza inițială, *toată* Bucovina, pentru ca, în fața protestelor Führerului german, să se limiteze, temporar, la nordul acestei provincii românești. Atacând un stat vecin, pașnic și neutru – vorbesc aici de România – Stalin nu era deloc mulțumit cu cât teritoriu se alesese de la acesta. Obiectivul său fundamental, și pentru care a anexat Basarabia, era cu totul altul: Valea Prahovei. Ca și Hitler, Stalin știa că, dacă ocupă zona petroliferă românească, Germania va fi pusă în situația de a nu mai putea continua războiul. Acesta-i motivul principal pentru care Uniunea Sovietică a ocupat Basarabia în iunie 1940, anume de a-și stabili poziții ofensive pe Prut, pentru ca, la momentul oportun, cei 60 de kilometri ce-o mai despărțeau de câmpurile petrolifere românești să fie depășiți dintr-un singur salt. Din acest motiv a concentrat Stalin, în lunile imediat următoare ocupării provinciilor românești sus-menționate, pe noua „frontieră” sovieto-română, mari forțe, inclusiv o armată de desant aerian, o puternică flotilă de război: ocuparea Văii Prahovei, și, deci, desființarea României ca stat. În consecință, după ce am cedat cu atâta vinovată ușurință – și fără nici a fi încercat măcar un simulacru de rezistență – Basarabia și Nordul Bucovinei, România se afla în pericol de a fi ocupată în întregime. Intențiile agresive ale Kremlinului în privința României, și după iunie 1940, s-au manifestat constant timp de un an de zile, prin exercitarea unei presiuni extraordinare asupra statului român mutilat: sute/mii de incidente la frontiera comună, cu victime în rândul Armatei Române, toate provocate de sovietici, dar puse, culmea, pe seama noastră; sute de încălcări ale frontierei terestre, fluviale și aeriene românești; declarații agresive la adresa statului român; întârzierea/blocarea activității comisiei bilaterale româno-sovietice ce avea drept scop delimitarea noii frontiere comune; refuzul de a repatria prizonierii români capturați în vara lui '40 etc. Desigur, Germania a înțeles care este obiectivul real al U.R.S.S. privind România, și că Sovietele se pregătesc, în cel mai mare secret, de un război ofensiv, atât asupra României, cât și Germaniei²⁵. Din acest motiv, după ce, în urma unor puternice presiuni exercitate de Germania, România este nevoită să cedeze Ungariei, la 30 august 1940, la Viena, nord-vestul Transilvaniei, Hitler declară, chiar în aceeași zi, că frontierele României sunt inviolabile.

Garanțiile germano-italiene date României, imediat după dictatul de la Viena, au nemulțumit profund Kremlinul, care, în ciuda așteptărilor sale, fusese exclus de la „reglementarea” așa-zisului diferend teritorial româno-ungar. În continuarea garanțiilor acordate României, la cererea regelui Carol al II-lea, din 2 iulie 1940, cerere reînnoită de generalul Ion Antonescu la 7 septembrie 1940, Hitler va trimite în țara noastră o Misiune militară germană, pusă sub comanda generalului Erik Hansen, ce avea ca obiectiv principal protejarea/apărarea regiunii petrolifere românești în fața unui atac al Uniunii Sovietice, dând semnal clar Kremlinului că Germania nu-i va permite U.R.S.S. să mai facă un pas la vest de Prut.²⁶ Tensiunile dintre Germania și U.R.S.S., așadar, au crescut din cauză că Hitler pusese stavilă expansiunii Kremlinului în Sud-Estul Europei.

(Va urma)

1. Vezi ultima propoziție din cartea lui A. J. P. Taylor, *Originile celui de-al doilea război mondial*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 213: „Războiul început în 1939 a devenit o problemă de curiozitate istorică.”

2. *Ibidem*, p. 179. Cunoscutul istoric britanic n-a avut ezitări în a aprecia pactul sovietico-german (Moscova, 23 august 1939), prin care, chipurile, Stalin a „evitat” să intre în război în septembrie 1939, drept „o lovitură genială” a dictatorului de la Kremlin. Greu de imaginat cum un istoric de talia lui A. J. P. Taylor acceptase exact punctul de vedere oficial sovietic, după care participarea U.R.S.S. la partajarea Poloniei împreună cu Germania nu constituie un act de război.

3. *Ibidem*.

4. *Ibidem*, p. 202. Iată aberația susținută de istoricul britanic: „Pactul nu era nici o alianță, nici o înțelegere de împărțire a Poloniei.”

5. Victor Suvorov, *Spărgătorul de Gheață. Cine a declanșat al doilea război mondial?*, Editura Polirom, Iași, 1995; *idem*, *Ziua M. Când a început al doilea război mondial?*, Editura Polirom, Iași, 2011; *idem*, *Sinuciderea. De ce a atacat Hitler Uniunea Sovietică?*, Editura Polirom, Iași, 2012. Ultimele două titluri ale fostului agent GRU reiau/dezvoltă aceleași teme din *Spărgătorul de Gheață*.

6. I. Ciupercă, *Postfață (Origini controversate ale celui de-al doilea război mondial)*, la A. J. P. Taylor, *op. cit.*, pp. 233 – 246, unde, printre altele, regretatul istoric ieșean nu ezită în a nota că dacă Victor Suvorov „are dreptate, *Planul Barbarossa* va trebui rejudecat integral” (p. 244).

7. Victor Suvorov, *Spărgătorul de Gheață*, p. 23.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*, p. 19.

10. În *Spărgătorul de Gheață*, Victor Suvorov apreciază „industrializarea” U.R.S.S. de către Stalin drept un genocid planificat. Așa, „Primul război mondial a fost în întregime un picnic vesel în comparație cu industrializarea stalinistă. În patru ani de zile, toate țările participante la acest război au pierdut 10 milioane de oameni; Rusia, prin industrializare, 23 de milioane. Aici, în timp de pace, de dragul tancurilor de autostază și a avioanelor agresor, Stalin a ucis cu mult mai mulți oameni. Pacea comunistă s-a dovedit a fi mult mai îngrozitoare decât războiul imperialist (subl. ns.)” (p. 35).

11. Vezi N. G. Cernîșevski, *Ce-i de făcut?*, roman, ediția a III-a, traducere de P. Comarnescu și A. Ivanovski, Editura pentru Literatură Universală, București, 1963.

12. Înainte de pactul Molotov-Ribbentrop și chiar înainte de venirea lui Hitler la putere, în statele-majore sovietice erau elaborate pe bază matematică, planuri de sovietizare a Europei”, Victor Suvorov, *op. cit.*, p. 59. După ce războiul începuse, și când pactul sovietico-german părea mai trăinic ca niciodată, „Pravda”, din 1 ianuarie 1941, anticipa astfel viitorul: „Măreția este patria noastră: însuși globul pământesc trebuie să se învârtă nouă ore pentru ca uriașa patrie sovietică să intre în nou an al biruințelor sale. *Va veni vremea când globului îi vor trebui pentru aceasta nu nouă ore, ci douăzeci și patru de ore... Și cine știe unde ne va fi dat să întâmpinăm noul an peste cinci ani, peste zece ani: la ce longitudine, la ce nou meridian sovietic* (subl. ns.)” (*Ibidem*, p. 45). Entuziasmul „Pravdei”, la început de an 1941, delirul provocat de „măreția” Uniunii Sovietice dovedesc că până și un redactor oarecare de la abjecta publicația a P.C.U.S. cunoștea că „eliberarea” Europei întregi se apropia. De subliniat tonul „Pravdei” cu privire la „noul an al biruințelor sale (U.R.S.S. – n. ns.)”. Cu câteva luni în urmă, Kremlinul reputase asemenea „biruințe” prin hăcuirea statelor baltice, distrugerea Poloniei și ruperea de teritorii însemnate din patrimoniul național al României și Finlandei. Pentru Stalin și Uniunea Sovietică toate aceste acte de război constituiau doar începutul.

13. *Ibidem*, p. 40: „Hitler (cu ajutorul lui Stalin) a nimicit puterea statală numai într-unul din statele bariere despărțitoare. Stalin (fără ajutor din altă parte) a făcut acest lucru în trei state (Estonia, Lituania, Letonia), a încercat s-o facă și în a patra țară (Finlanda) și s-a pregătit intens să facă acest lucru în cea de-a cincea (România), rupând în prealabil din ea o mare bucată din teritoriu (subl. ns.)”

14. *Ibidem*, p. 59.

15. *Idem*, *Ziua M*, p. 81.

16. *Ibidem*, p. 140.

17. În baza pactului banditesc semnat la Moscova, oricât ar părea de necrezut, Hitler continuă să fie declarat ca singurul vinovat – el și Germania – de declanșarea războiului. Stalin, cu toate că pactul a fost semnat în biroul său, în prezența sa, cu prevederi precise impuse în text de el, continuă să fie absolvit de orice vină.

18. *Idem*, *Spărgătorul de Gheață*, p. 43.

19. *Ibidem*.

20. În privința datei începerii celui De-al Doilea Război Mondial, Victor Suvorov afirmă, cu temei: „Orice încercare de a stabili data exactă la care a început cel de-al doilea război mondial și momentul intrării U.R.S.S. în război nu conduce inevitabil la data de 19 august 1939.” (*Ibidem*, p. 50). Reamintim: pe 19 august 1939, Stalin decretază în secret mobilizarea generală a Armatei Roșii. După Victor Suvorov, în această zi a intrat U.R.S.S. în război, și nu pe 22 iunie 1941, după cum încă susțin mincinos și interesat istoricii ruși/sovietici.

21. Căutând un pretext pentru a ataca Finlanda, NKVD-ul a înscenat un atac armat finlandez asupra Uniunii Sovietice, după modelul nazist Gliwice, unde, în noaptea de 31 august 1939, un comando german pregătit de H. Himmler (îmbrăcat în uniforme poloneze) a „atacat” localitatea germană respectivă. Evident, înscenarea urmărea să-i prezinte pe polonezi ca agresori. Incidentul s-a produs la Mainila și i-a oferit lui Stalin motivul ca să atace Finlanda, fără vreo declarație de război. Inițial, Stalin intenționase să „elibereze” toată Finlanda de sub jugul „guvernului burghez reacționar” finlandez, ordonând formarea unui guvern „popular”, cu sediul la Terijoki, pus sub „conducerea” unui cominternist finlandez, Otto Kuusinen. Intențiile lui Stalin privind Finlanda nu s-au realizat în întregime, doar pentru că Armata Roșie, la începutul operațiunilor militare, a suferit o înfrângere categorică, dar și din cauza opiniei publice mondiale, care a condamnat, la unison, odiosul atac sovietic.

22. *Ibidem*, p. 107: „În viitoarea luptă vom acționa pe teritoriul inamicului. Așa prevăd regulamentele noastre.”

23. Însuși Victor Suvorov nu ezită a condamna atacul banditesc asupra României, din iunie 1940: „În vara lui 1940, printr-o campanie „eliberatoare”, Stalin a rupt din România Basarabia și Bucovina.” (*Ibidem*, p. 120).

24. *Ibidem*, p. 121.

25. Așa, pe 27 iulie 1942, Hitler declara la una din celebrele sale conversații la masă: „Sovietele intenționau să transforme Balcanii în cap de pod... pentru atacarea noastră și a celorlalte țări ale Europei... În vara anului 1941 ei intenționau să zdrobească România, căci aceasta era singura țară, în afară de Rusia, care ne livra petrol.” (*Idem*, *Ziua M*, p. 262; vezi și Ernst Nolte, *Războiul civil european. 1917 – 1945. Național-socialism și bolșevism*, cu prefața autorului la ediția în limba română, Cuvânt înainte: Florin Constantiniu, traducere: Irina Cristea, Grupul Editorial Corint, București, 2005, p. 257).

26. Joachim von Ribbentrop, pe 9 octombrie 1940, îi declară ambasadorului sovietic la Berlin, A. A. Skvartev: „Am dat o garanție României. România... are o însemnătate deosebită pentru Germania; România, în cadrul acestor garanții, a rugat Germania să trimită o misiune militară... Garanțiile acordate României sunt altceva decât garanțiile lui Chamberlain. Noi privim cu seriozitate aceste garanții. În această privință, suntem deosebit de interesați în apărarea regiunilor petrolifere ale României pentru ca nici Anglia, nici altcineva să nu întreprindă ceva acolo...” (în Florin Constantiniu, 1941. *Hitler, Stalin și România. România și geneza operațiunii „Barbarossa”*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002, p. 142).

(Publicat de Ion Coja în *Doctrină naționalistă, Textele altora*, pe 17.01.2014)

Prof. Dr. Dan Prodan

Divide et impera – studiu de caz: BASARABIA

Divide et impera – vechi și actual principiu extern expansionist

Încetățenită și uzitată și în limba română, în exprimare verbală și în scris, expresia „*Divide et impera*” provine din limba latină, unde a existat ca principiu extern expansionist, romanii introducându-l cu „*drept de cetate*” în teoria, practica și conștiința politicii externe a Romei. Conducătorii „*Cetății celor șapte coline*”, timp de câteva secole, au impus forma clasică a acestui principiu, preluat ulterior, în ultimele două mii de ani, de toate statele, regatele, imperiile cu o politică externă expansionistă, imperialistă. Ulterior, a devenit un „*loc comun*”, un principiu informal al „*dreptului extern*”, nerecunoscut în teorie de nici un stat activ expansionist, dar folosit în practică de toate centrele de putere cuceritoare continentale sau mondiale. A circulat și ca **proverb**, atât în limbajul cotidian, cât și în cel diplomatico-militar extern. A intrat și în limba română, tradus și utilizat în formele: „**divide și cucerește**”, „**dezbină și stăpânește**”, „**dezbină și impune-ți voința**” sau „**dezbină și domină**”. De asemenea, este întâlnit și în literatura română, mai ales prin soluțiile inteligente de combatere: exemplul sau pilda „*mănunchiului de nuiie*” sau, referință clasică, în poezia lui Vasile Alecsandri din perioada unionistă:

*„Unde-i unul, nu-i putere, la nevoi și la durere,
Unde-s doi, puterea crește și dușmanul nu sporește!”*

În **politică**, diplomație, economie, strategie, tactică, **sociologie** etc., „**dezbină și stăpânește**” este o combinație de idei, metode și mijloace de impunere și menținere a puterii, dominației și stăpânirii prin divizarea unui grup, mulțimi, populații, popor, națiuni în entități mai mici care, abordate separat, au putere, rezistență sau influență mai mici decât a întregului sau a factorului expansionist extern, persuasiv sau violent, care încearcă să-și impună propria voință, propriile interese. Principiul, în teorie și practică, este întâlnit, de asemenea, ca ansamblu de strategii și tactici prin care grupuri de putere mică sunt împiedicate să se unească și să devină mai puternice, mai influente. Utilizată activ și inteligent, la momentul oportun, acest ansamblu strategico-tactic permite celor cu putere reală modestă, sau în creștere, să-și impună voința asupra celor care, colectiv, au putere mare (sau ar avea dacă ar reuși să se unească!). Expresia este atribuită lui **Filip al II-lea**, regele **Macedoniei** (356-336 î.Hr.), fondatorul statului macedonean și a politicii sale expansioniste în zona Grecia – Asia Mică, tatăl lui Alexandru Macedoneanul, sau Alexandru cel Mare, sintetizând politica sa împotriva orașelor (cetăților)-state grecești antice. Istoricii antici au vehiculat formula atribuită lui Filip al II-lea, că „*În fața unui măgar încărcat cu aur nici o cetate nu rezistă!*”, ca aplicație persuasivă a respectivului dicton.

Formele de manifestare ale acestui ansamblu strategico-tactic sunt diverse, unele cu caracter general, altele specifice unor situații concrete, punctuale:

- crearea sau stimularea formării unor grupuri „*magnet*”, de influență, de persuasiune, de acțiune în cadrul mulțimii, populației, poporului, națiunii „*șintă*”, vizate. Astfel de grupuri „*magnet*” absorb resurse materiale și umane, formează „*nuclee de interes*” și previn acțiuni, înțelegeri, alianțe etc. care sunt ostile penetrantului extern. În anumite situații, aceste grupuri „*magnet*” sau „*nuclee de interes*” devin elemente specifice acțiunilor „*coloanei a cincea*” de spionaj, de diversiune, de sabotaj;

- ajutorarea și promovarea celor care sunt dispuși să colaboreze („*cozile de topor*”) cu expansionistul extern, adesea

acordându-le proprietăți, bogății, titluri, funcții ce aparțin fie unei persoane din același grup, fie din grupul „*rival*”;

- promovarea și stimularea neîncrederii și neînțelegerii între membrii unui grup sau între grupuri („*care pe care, dar în interesul meu!*”);

- manifestarea și impunerea, de către factorul de putere străin expansionist, a intereselor și voinței proprii asupra grupurilor „*șintă*” sau membrilor „*șintă*” ai unui grup, în vederea obținerii rezultatelor dorite ale politicii sale cuceritoare. Această atitudine se poate realiza în mod discret, subtil, sau direct, transparent. Dintre numeroasele exemple, amintesc doar unul: încurajarea cheltuielilor pasive, statice, ale entității „*șintă*” (ex. reședință princiară, parcuri de agrement etc.), care diminuează bugetele diplomatice, militare, polițienești, administrative centrale și locale etc. Acest ansamblu strategico-tactic necesită multă persuasiune, îndemănare și finețe politică, diplomatică, financiară etc., de asemenea o bună cunoaștere și înțelegere a **științei politice**, **istoriei**, **geografiei**, **psihologiei**, **culturii**, **civilizației** entității „*șintă*”;

- alianța secretă dintre două centre de putere externe expansioniste, cu interese comune seculare sau punctuale, asupra aceleiași entități „*șintă*”: grup, popor, teritoriu, zonă strategică etc.;

- aplicarea politicii „*Divide et impera*” în relațiile complexe dintre trei sau mai multe state expansioniste cu interese comune asupra aceluiași teritoriu, popor, surse de materii prime subterane și supraterane, piețe de desfacere a mărfurilor și serviciilor etc. Fiecare dintre competitori are propriul grup „*magnet*” în zona de interes respectivă.

Politica *Divide et impera* funcționează mai ales dacă entități „*șintă*” sunt dispuse sau silite să urmeze această „oportunitate” (de ex. în avantajul personal și / sau de grup) sau raționează îngust pe termen lung ori pragmatic pe termen scurt. Politica amintită funcționează cel mai bine în grupurile „*șintă*” în care competiția între „elementele componente” (indivizi-lideri, familii, clanuri, clase sociale etc.) a fost activă înainte ca statul extern cuceritor să-și manifeste interesele în zonă. De asemenea, infiltrarea externă este favorizată de comunicarea deficitară sau lipsa comunicării între membrii grupului „*șintă*” sau între grupuri deja constituite. În condițiile în care este greu de penetrat, de „spart” o structură de putere deja existentă, cu reale capacități de împotrăvire, de rezistență, se folosește tactica „pașilor mici”, *step by step*: se propun și se îndeplinesc inițial acțiunile punctual realizabile, dar cu efecte în timp, cu „explozie întârziată” (de ex.: producerea unor „fisuri” în „zidul de apărare”; dezvoltarea celor deja existente între indivizi, grupuri, zone etc.).

Ansamblul strategico-tactic specific a fost folosit efectiv și eficient de către conducătorii marilor centre de putere expansioniste, de la Regatul egiptean antic până la Imperiul roșu sovietic. Evident, mai este folosit cu eficiență și astăzi, în noile condiții geo-strategice de la începutul secolului XXI și ale mileniului III.

Aplicarea principiului „*divide et impera*” în politica Imperiului Rus, țarist sau comunist, față de Basarabia

Evident, Imperiul Rus, țarist sau comunist, a folosit masiv ansamblul strategico - tactic *Divide et impera* în politica sa expansionistă către cele patru zări, în ultima jumătate de mileniu. Pe traseul cuceritor sudic s-au aflat poporul român și stătalitățile românești, între Nistru – Tisa – Dunărea inferioară – Marea Neagră – de-a lungul Munților Carpați, coloana vertebrală geografico-istorică a românilor. După auto-asumarea rolului de

Moscova – A Treia Romă, conducătorii ruși, mari cnezi sau țari, au introdus în planul lor expansionist extern *Axa Nord-Sud* ca direcție prioritară de expansiune, de penetrare, de cucerire, către spațiul românesc, către Istanbul, capitala Imperiului Otoman, cu care disputa, printre altele, și rolul de *A Treia Romă*, de importanță capitală în lumea creștin-ortodoxă din Europa Central-sudică și din Orientul Apropiat. Conducătorii ruși, imperiali sau comuniști, pentru că diferența nu este decât terminologică, au folosit diferite metode, mijloace, politici, resurse etc. ale ansamblului strategico-tactic *Divide et impera*, pentru a penetra și a stăpâni în spațiul românesc (subiectul merită o tratare detaliată într-o contribuție tematică specială!).

Enumăr câteva dintre ele, fără pretenția de a epuiza largul evantai de „instrumente” existente în nomenclatorul, în inventarul politicii „*dezbină și stăpânește*”:

- conștientizarea politico-diplomatico-militară a spațiului românesc ca zonă penetrabilă și realizarea primelor legături politice, diplomatice, matrimoniale, comerciale, culturale cu Țara Moldovei, de la Ștefan cel Mare la Constantin Brâncoveanu;

- penetrarea și ingerințele rusești în politica statalității românești: Țara Românească și Țara Moldovei, de la 1700 la 1812: expediții militare și războaie ruso-otomane pe teritoriul românesc: 1711; 1736-1739; 1768-1774; 1787-1792; 1806-1812, care au diminuat puterea de apărare a Principatelor Române;

- înființarea consulatelor rusești la Iași și București, la sfârșitul secolului XVIII, și prima ocupare militară a unui teritoriu românesc, Basarabia dintre Nistru și Prut, din trupul Țării Moldovei, la 16 / 28 mai 1812, prin pacea ruso-otomană de la București;

- organizarea și consolidarea partidei pro-ruse din Principatele Române (a II-a jumătate a secolului XVIII – secolul XIX);

- rusificarea violentă, forțată, a Basarabiei, și transformarea ei într-un veritabil „*cap de pod*” pentru viitorii pași ai politicii *Divide et impera* (1812 - 1917);

- războiul ruso-otoman (1877-1878), din care, inițial, România a fost exclusă, și revenirea țarismului la politica expansionistă în zona Dunărea inferioară – Marea Neagră;

- recuperarea și reocuparea de către Rusia a sudului Basarabiei (județele Kahul, Ismail, Bolgrad), consecințe ale Tratatului de pace de la Berlin, în 1878, pentru consolidarea dominației la gurile Dunării și sporirea influenței rusești în România;

- neîmpăcarea cu faptul împlinit al Unirii Basarabiei cu Regatul României (27 martie / 9 aprilie 1918) și crearea unei mari iluzii imperiale roșii: constituirea Republicii Democratice Moldovenești, din stânga Nistrului, în 1924, cu scopul, declarat, de cap de pod pentru reocuparea Basarabiei;

- organizarea și acțiunile subversive, teroriste, ale bandelor de comuniști fanatici pe linia de frontieră navală a Nistrului (1918-1940) și în sudul Basarabiei, la Tatar-Bunar, în septembrie 1924;

- sprijinirea directă, de către

V.I. Lenin și I.V. Stalin, a activității comuniștilor români, membri ai formațiunii politice de extremă stângă Partidul Comunist din România, secție a Partidului Comunist Bolșevic din URSS și a COMINTERN-ului, căci PCB din URSS era COMINTERN-ul însuși;

- reocuparea abuzivă, samavolnică, a Basarabiei, Bucovinei de Nord și a Ținutului Herța la 28-30 iunie 1940, de către Uniunea Sovietică, ca urmare a pakt-ului Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939;

- divizarea teritoriului recucerit ilegal între R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Ucraineană, în august 1940;

- divizarea populației românești din Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța în: „*moldoveni*” și „*români*”, pentru diminuarea ponderii statistice a fiecărui grup în parte, la nivel de regiune;

- sprijinirea forțelor separatiste trans-nistriene în toamna anului 1991;

- teoria imperială țaristă a „*moldovenismului*” și a „*limbii moldovenești*”, folosită de strategii colonizării rusești în Basarabia în secolul XIX; revigorarea acestor concepte pseudoștiințifice de către bolșevici, în secolul XX, precum și reutilizarea lor de către ideologii post-bolșevici, pentru menținerea divizării populației românești din Republica Moldova și din regiunile ucrainene Cernăuți și Odessa;

- implicarea nefastă a bisericii rusești țariste și post-comuniste în deznaționalizarea populației românești din provinciile ocupate, din 1812 până în prezent: menținerea divizării religioase a populației creștin-ortodoxe între *Mitropolia Basarabiei* – afiliată Patriarhiei Române – și *Mitropolia Chișinăului* – afiliată Patriarhiei Moscovei;

- ingerințele actualului stat rus în problemele interne ale Republicii Moldova în zonele: trans-nistreenă și găgăuză, prin susținerea comuniștilor basarabeni pro-ruși, a tendințelor separatiste ale găgăuzilor și menținerea Armatei a XIV-a ruse în stânga Nistrului;

- diversiunea propagandistică întreținută prin varii mijloace, în cele două actuale state românești: *româno-fobie* în stânga Prutului și în Bucovina de Nord; *moldo-fobie* în anumite cercuri ale populației tendențios / greșit informate din România;

- nerecunoașterea și sabotarea progreselor făcute de românii basarabeni în lupta de emancipare de sub influența satului rus: hotărârea puterii judecătorești a Republicii Moldova privind numele limbii vorbite de românii basarabeni ca fiind limba română; semnarea la Vilnius (Letonia), în 2013, a tratatului de asociere la UE;

- încercările de zădărniciere a sprijinului acordat de România în efortul de apropiere de UE a Republicii Moldova: *politic*, în cadrul organismelor comunitare; *economic*, în cadrul programelor transfrontaliere energetice, de transporturi și telecomunicații; *cultural*: de acomodare și aliniere legislativă, educațională, științifică, tehnică etc.

Membrii Sfatului Țării, sala în care s-a semnat Actul Unirii Republicii Democratice Moldovenești (succesoarea guberniei Basarabiei, fostă parte componentă a Țării Moldovei) cu Țara Mamă (România), 27 martie 1918

Clădirea Sfatului Țării, Chișinău, Republica Democrată Moldovenească, 1918

Clădirea Sfatului Țării, astăzi Academia de Arte, Chișinău, R.Moldova

TERORIZAREA ROMÂNILOR DIN ZONA TRANSNISTREANĂ!

Directorul liceului românesc „Lucian Blaga” din Tiraspol, contabilul și șoferul instituției au fost reținuți și anchetați de securitatea de la Tiraspol (KGB – Transnistria)!

La 5 februarie a.c., doamna profesoară Raisa Pădurean, director adjunct la Liceul românesc “Lucian Blaga” din Tiraspol (stânga Nistrului), a făcut, pe facebook, următorul apel :

”Tiraspolul rezolvă problemele în stil criminal. Vă anunț că directorul liceului, împreună cu contabilul și șoferul, sunt reținuți de securitatea tiraspoleană, la intrare în satul Parcani. La rugămintea profesorilor, ei au mers după salariu, la Căușeni. Acum sunt învinuiți că aduc contrabandă pe teritoriul Transnistriei. Salariul profesorilor înseamnă contrabandă pentru ei. Iată încă o dovadă despre teroarea cadrelor didactice și a elevilor din regiune. Telefoanele lor sunt bruiate.”

Acest incident a avut loc în contextul întâlnirii dintre reprezentanții politici la negocierile pe problema transnistreană de la Chișinău și Tiraspol, Eugen Carpov și Nina Ștanski, programată pentru 6 februarie, la oficiul din Tiraspol al Misiunii OSCE din Republica Moldova.

Toți cei trei arestați se întorceau din Căușeni și **au fost opriți în localitatea Parcani, fiind învinuiți de contrabandă**. Ulterior, în aceeași zi, directorul liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol și ceilalți doi, au fost eliberați din arestul miliției transnistrene, dar a urmat anchetarea directorului și a celorlalți arestați, pe parcursul zilei următoare.

În cadrul aceluiași incident, și șase militari moldoveni din trupele de menținere a păcii **au fost reținuți de miliția transnistreană**. Incidentul a avut loc lângă localitatea Parcani, situată în zona de securitate. Ulterior, **miliția din regiunea separatistă i-a eliberat și pe ostași**.

Guvernul R. Moldova a calificat această acțiune unilaterală drept o provocare premeditată, menită să tensioneze situația și să submineze procesul de reglementare a conflictului transnistrean.

“Acest incident se înscrie în șirul presiunilor aplicate în ultima perioadă asupra instituțiilor moldovenești, inclusiv a școlilor cu predare în grafie latină situate în regiunea transnistreană. Totodată, reținerea pacificatorilor în Zona de Securitate reprezintă o acțiune fără precedent și o sfidare directă la adresa operațiunii de pacificare”, se spune în declarația Executivului.

Autoritățile de la Chișinău au precizat că au sesizat partenerii internaționali **în procesul de reglementare a conflictului transnistrean**, iar incidentele înregistrate vor fi abordate în mod prioritar în cadrul dialogului cu reprezentanții de la Tiraspol, inclusiv în cadrul Comisiei Unificate de Control.

Președintele României, **Traian Băsescu**, a declarat că reținerea directorului, a contabilei și a șoferului de la **liceul de**

limbă română “Lucian Blaga” din Tiraspol reprezintă o provocare menită să tensioneze situația din Transnistria și a cerut OSCE să intervină de urgență!

“Este inacceptabil tratamentul la adresa școlilor românești din Transnistria, cărora le-au fost blocate, în mod abuziv, conturile pentru a nu-și putea plăti datoriile la chirie și la utilități, iar, ulterior, le sunt confiscate banii necesari pentru plata datoriilor și a salariilor profesorilor. Reținerea reprezentanților liceului de limbă română și confiscarea acestor bani reprezintă o provocare menită să tensioneze situația în zona separatistă Transnistria”

Comunicatul de presă al Președintelui României:

Președintele României, domnul Traian Băsescu, a luat act cu profundă îngrijorare de reținerea, în cursul zilei de miercuri, 5 februarie a.c., în zona de securitate de pe Nistru, a directorului Liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol, a contabilei și a șoferului instituției. Cei trei reprezentanți ai liceului de limbă română aveau asupra lor banii pentru plata datoriilor anterior reclamate și a salariilor profesorilor, bani care au fost primiți în mod legal de la Ministerul Educației al Republicii Moldova. Domnul președinte Traian Băsescu consideră inacceptabil tratamentul la adresa școlilor românești din Transnistria, cărora le-au fost blocate, în mod abuziv, conturile pentru a nu-și putea plăti datoriile la chirie și la utilități, iar, ulterior, le sunt confiscate banii necesari pentru plata datoriilor și a salariilor profesorilor. Președintele României, domnul Traian Băsescu, consideră că reținerea reprezentanților liceului de limbă română și confiscarea acestor bani reprezintă o provocare menită să tensioneze situația în zona separatistă Transnistria. Ca atare, domnul președinte Traian Băsescu solicită Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și mediatorilor conflictului transnistrean să intervină de urgență, în conformitate cu regulile stabilite în Formatul 5+2, pentru rezolvarea situației create.

Departamentul de Comunicare Publică
05 Februarie 2014

Parlamentul European condamnă abuzurile din Transnistria și în mod special abuzurile în cazul directorului și contabilei de la liceul Lucian Blaga din Tiraspol

Plenul Parlamentului European

Parlamentul European condamnă ferm încălcarea drepturilor fundamentale în Transnistria, în special în educație. Reuniți la Strasbourg, eurodeputații au adoptat o rezoluție în care cer autoproclematelor autorități de la Tiraspol să pună capăt oricăror forme de intimidare la adresa

instituțiilor de învățământ cu predare în limba română.

Rezoluția atrage atenția că Uniunea Europeană susține ferm integritatea teritorială a Republicii Moldova și cere instituțiilor europene să se implice mai mult în rezolvarea conflictului transnistrean.

„Aceste tensiuni sunt alimentate și de prezența trupelor rusești în regiune, motiv pentru care am cerut, printr-un amendament, înlocuirea lor cu o misiune civilă de menținere a păcii”, a declarat europarlamentarul Elena Băsescu.

„Situția complicată din zonă nu ar trebui să afecteze copiii, părinții, profesorii și școlile. Sunt convinsă că liberalizarea vizelor cu Republica Moldova va avea un impact pozitiv și în domeniul educației”, a spus europarlamentarul Renate Weber.

Rezoluția și dezbaterile despre Transnistria au fost introduse pe ordinea de zi a plenarei în regim de urgență. Documentul cere autorităților locale, inclusiv celor din Găgăuzia, să respecte constituția Republicii Moldova și drepturile minorităților.

Eurodeputații condamnă abuzurile în cazul directorului și contabilei de la liceul Lucian Blaga din Tiraspol.

Directorul Liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol: *Am fost umiliți, înjosiți, numiți contrabandiști.*

Directorul liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol – Ion Iovcev

Ion Iovcev a povestit la RFI coșmarul prin care a trecut: *“A fost o zi foarte grea ieri, pot să spun că a fost un film de groază! De dimineață ne-am dus să ridicăm salariul profesorilor și angajaților. Am trecut așa-numita vamă transnistreană. Ne-au întrebat dacă avem vreo marfă. Marfă n-aveam, aveam salariul. Trecând peste Nistru, în satul Parcani, ne aștepta Miliția Rutieră. Au verificat întâi actele, iar după aceea am văzut că era un post mobil vamal. După aceea am fost reținuți cam cinci ore și jumătate. Au făcut procese verbale, ne-au luat salariul, ne-au arestat, ne-au luat telefoanele mobile, aparatul foto”.*

Conform legii, prin vama transnistreană se pot trece fără declarație maximum 10 mii de dolari. Ion Iovcev a spus că avea la el o sumă mai mică.

“Am fost umiliți, înjosiți, am fost numiți contrabandiști. Noi ieri am încercat să sunăm acolo și am fost întreruși, nu puteam suna din locul acela unde s-a întâmplat. Am refuzat, au vrut să ne pună cătușele, dar după aceea au văzut că stăm pe poziție și ne-au lăsat în pace și au făcut toate procesele acolo, în drum”, a spus Iovcev.

Acum 10 ani, autoritățile de la Tiraspol le-au interzis instituțiilor de învățământ să predea în grafia latină. Opt instituții nu s-au conformat și, de atunci, au fost supuse multor presiuni. De exemplu, chiar liceului “Lucian Blaga” i s-au blocat la un moment dat conturile.

Sursă: Redacția Romanian Breaking News Press

Prof. Dr. ION NEGREI

Republica Moldova post-Vilnius

dar și pentru celelalte etnii din spațiul basarabean. Decizia Sfatului Țării din 27 martie 1918, de unire a Republicii Democratice Moldovenești (Basarabia) cu România, a determinat nu doar schimbarea frontierelor etnice ale statului român, ea a influențat profund modificarea dispozițiilor și mentalităților nu doar a clasei politice românești ci și a întregului popor român. Nu ar fi deloc exagerat dacă am stăruii și asupra impactului ce l-a avut evenimentul produs în capitala Basarabiei în perspectiva conturării hărții politice a Europei la încheierea Primului Război Mondial.

Această filă de autentică istorie politică, cu valențe atât de multiple, scrisă la Chișinău, este opera unor fii de țărani, răzeși, slujitori ai bisericii, intelectuali ș. a. – Pan Halippa, Ioan Pelivan, Ion Inuleț, Daniel Ciugureanu, Ion Buzdugan, Anton Crihan, Constantin Stere și alții – care într-o conjunctură politică internațională destul de complicată și dinamică, dar în același timp, destul de imprezvizibilă, și-au asumat responsabilitatea dar și riscul de lideri ai mișcării naționale. Activitatea desfășurată de aceste mari personalități a fost orientată spre satisfacerea interesului național (desăvârșirea unității politice și naționale românești) și progresului social (înfăptuirea reformei agrare, cucerirea drepturilor și libertăților

democratice etc.) pentru întreaga populație dintre Prut și Nistru.

Progresele înregistrate ulterior de Basarabia, în dezvoltarea sa politică, economică, culturală și socială, nu sunt altceva decât materializarea dezideratelor generației Unirii de la 1918. Atunci, în acei ani interbelici, românii din Basarabia, integrați în hotarele politice și etnice firești, recunoscuți și sprijiniți de celelalte popoare de pe bătrânul continent, au fost parte a civilizației europene, au beneficiat de drepturi și libertăți democratice, de condiții de dezvoltare națională firească.

În rest, pe parcursul secolului al XX-lea, îndeosebi în cea de-a doua jumătate, românii de la extremitatea estică le-a fost dat să treacă printr-un diabolic experiment social și politic, să devină obiectul abuzului și represiunii, să cunoască totalitarismul în esența sa comunistă, să treacă printr-un șir de cataclisme sociale, derivate ale regimului totalitar sovietic. După 1940 și respectiv 1944, românii din Basarabia au avut statutul de captivi, destinul lor a fost decis în laboratoarele Kremlinului, străinii au scris istoria spațiului basarabean.

Din aceste două experiențe – prima, de viață liberă națională iar cea de-a doua, de exterminare națională, una benefică și alta amară – trebuie să tragem unele învățăminte, să formulăm concluziile de rigoare, așa încât să fim în stare să ne proiectăm viitorul nostru.

Astăzi, la distanță de circa un secol de la prima opțiune europeană și națională, exprimată în 1918, Basarabia, din nou, se află la răspântie.

Prin parafarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, semnat în cadrul Summit-ului privind

Parteneriatul Estic, de la Vilnius, din 26-27 noiembrie 2013, Republica Moldova a deschis un nou capitol în istoria sa – un capitol ambițios dar, totodată, destul de complex. Problemele de integrare a Republicii Moldova în spațiul comunitar european au apărut chiar în momentul semnării documentului respectiv. Decizia Ucrainei de a nu semna Acordul de Asociere și a celui de liber schimb îngreunează parcursul european al Republicii Moldova. Problemele ce există în relația cu Federația Rusă – cum ar fi, de exemplu, dependența Republicii Moldova de resursele energetice ale „partenerului strategic” din Răsărit, sau cea privind exportul vinurilor moldovenești pe piața rusă – alimentează o stare de tensiune în această zonă geostrategică. Dar, pe lângă acești factori de natură externă, există o serie de factori de natură internă, care nu trebuie neglijați. În suita factorilor ce perturbază parcursul european al Republicii Moldova, principalul este, lucru paradoxal, însăși statalitatea moldovenească. Republica Moldova, apărută ca stat în urma destrămării URSS, într-un spațiu răpit prin forța armelor din trupul României, este un stat atipic, atât în spațiul ex-sovietic cât și în cel european. Format ca o consecință a proceselor democratice din societatea moldovenească, la hotarul anilor 80-90, ai secolului trecut, totuși, urmele trecutului totalitar al noului stat, proclamat la 27 august 1991, răzbat la suprafață, în momentele-cheie, lăsându-și amprenta asupra evenimentelor. O problemă rămasă încă nerezolvată este caracterul național indefinit al statului și identitatea națională afectată a populației majoritare din formațiunea statală din stânga Prutului. Astfel, în procesul de apropiere de Uniunea Europeană, Republica Moldova întâmpină piedici greu de surmontat. Pe lângă cele menționate mai sus, nu sunt de neglijat corupția, justiția nereformată, capacitățile instituționale slabe, la nivel local și central, necesitatea ajustării legislației naționale la acquis-ul comunitar etc. Există și probleme de identitate și mentalitate, de percepere distorsionată a perspectivei de integrare europeană. Sumând toate aceste probleme, trebuie să fim conștienți că, la etapa inițială, se conturează un anumit context, nu neapărat pozitiv, pentru cetățenii Republicii Moldova. Dar, cunoscând problemele și având sprijinul comunității europene, suntem chemați a depune eforturi susținute pentru a le depăși.

Mulțimea problemelor de ordin economic, istoric, identitar etc. nu trebuie să ne plaseze într-o zonă de disperare. Din contra, experiențele de succes ale unor țări ieșite din comunism – care, devenind membre ale familiei europene, într-un timp record, au demonstrat că anume aceasta este calea cea mai potrivită pentru a reveni acasă, în sânul civilizației occidentale – trebuie să ne încurajeze. Trebuie să fim convinși că viitorul este în mâinile noastre.

Exemplu elocvent, în acest sens, este **Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova din 5 decembrie 2013, prin care s-a recunoscut că denumirea corectă a limbii vorbite în spațiul dintre Prut și Nistru este limba română**. Prin această decizie s-a respins conceptul de sorginte sovietică despre existența în spațiul carpato-danubiano-pontic a două limbi romanice (română și moldovenească), despre existența în același spațiu a două popoare/națiuni distincte (română și moldovenească), despre existența a două istorii diferite. Decizia Curții Constituționale trebuie înțeleasă în sensul că în spațiul dintre Nistru, Dunăre și Carpați există o singură națiune, cea română, organizată din punct de vedere politic, în prezent, în două state: România și Republica Moldova. Faptul că o parte din populația Republicii Moldova, la momentul de față, percepe acest adevăr prin altă optică nu este altceva decât rezultatul unei ideologii perfide, diseminate pe parcursul deceniilor de îndoctrinare ideologică.

Într-o perspectivă apropiată, cetățenii Republicii Moldova urmează să beneficieze de un alt avantaj al apropierii noastre de Europa, și anume, circulația liberă, fără vize, în

spațiul Shengen. Asta va însemna că familiile se vor putea reuni mult mai des, nu doar de sărbători, și nu doar acasă, în Moldova, ci și în oricare oraș din Europa. Circulația liberă a persoanelor va omogeniza și spațiul economic, social și mental.

Chiar dacă nu a îndreptățit toate așteptările euro-integraționiste în statele Parteneriatului Estic, **summitul de la Vilnius a însemnat evenimentul diplomatic major de pe continentul european al anului 2013**. El a consacrat o nouă realitate geopolitică în spațiul post-sovietic, Republica Moldova devenind un actor de bază în acest context.

În condițiile în care autoritățile de la Kiev au ocupat o poziție obstrucționistă, Republica Moldova a fost beneficiarul nr.1 al summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius. **Summitul de la Vilnius a acordat Republicii Moldova un statut în regiune pe care nu l-a avut niciodată, a schimbat viteza de integrare europeană a acestui stat post-sovietic, conservat într-o tranziție interminabilă, fără reforme radicale, târât mai mult înapoi decât ancorat în viitor. Pentru Republica Moldova, desprinderea de trecutul post-sovietic pare a fi incontestabilă și ireversibilă.**

Ecoul summitului de la Vilnius este viu și în Ucraina, chiar dacă administrația de la Kiev a renunțat să semneze Acordul de Asociere. Manifestările antiguvernamentale de la Kiev și din alte localități denotă faptul că șansele de integrare europeană ale Ucrainei nu s-au consumat.

Parcurgem un moment decisiv pentru viitorul Republicii Moldova, care necesită acțiuni pe măsură. Importanța momentului reclamă o maximă concentrare a tuturor resurselor pentru atingerea scopului propus. Clasa politică de la Chișinău se află în fața unui serios examen de responsabilitate. Dar trebuie să înțelegem că succesul integrării europene a Republicii Moldova nu depinde doar de Chișinău. Situația post-Vilnius dictează necesitatea implementării unor politici sectoriale rapide și bine gândite din partea factorilor de decizie de la Chișinău, Bruxelles și Washington, reclamă acțiuni concrete chemate să asigure securitatea și bunăstarea regiunii și a continentului european.

În cazul în care demersul pro-european al Republicii Moldova va avea o finalitate reușită, aceasta va fi cea de a doua pagină reușită de istorie politică scrisă în spațiul basarabean. Deocamdată, cea mai frumoasă rămâne a fi cea de la 1917-1918.

Notă biografică: Istorical Ion Negrei (n. 12 martie 1958, comuna Budești, municipiul Chișinău) este doctor în istorie și om politic (Partidul Liberal) din Republica Moldova. Din 25 septembrie 2009, este viceprim-ministru fără portofoliu, responsabil de probleme sociale. Este vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Moldova și șef redacție Istorie la Editura "Prut Internațional", poziții din care se implică activ în lupta cu Ministerul Educației pentru a exclude cursul de "istorie integrată" – experiment susținut de forțele neobolșevice, prin care se încearcă eludarea adevărului științific privind istoria Basarabiei.

Moment solemn la Vilnius

Obiceiuri ancestrale la români, în pragul primăverii

Dragobetele, Mărțișorul și Baba Dochia

Primăvara, anotimpul minunat, când întreaga natură renaște aducând în sufletul tuturor dorință de viață, speranță, bucurie, a fost îndrăgită dintodeauna și așteptată de către toți, tineri și vârstnici, deopotrivă.

Referindu-ne la satul tradițional românesc, încercăm o întoarcere în timp într-o lume a simbolurilor ce însoțeau sărbătorile începutului de primăvară, altă dată, când totul avea o altă conotație, un alt înțeles; Timpul și spațiul și întreaga natură găseau în sufletul omului de atunci o altă percepție, un alt ecou. Merită subliniată mereu această relație strânsă dintre oameni și natura înconjurătoare, cea *“conlucrare a românului cu firea”* – sintagmă aparținând filosofului Mircea Vulcănescu. Această minunată conlucrare se face mai simțită parcă, în anotimpul primăverii și a sărbătorilor care o însoțesc, oamenii ordonându-și viața în jurul acestora, după cum e și firesc și după cum au făcut-o mereu, găsind în această realitate sensul deplinei existențe.

Anotimpul primăverii debutează cu luna martie – luna echinocțiului de primăvară, a noului an agrar, această realitate resimțindu-se în tot ce se petrece în natură și în viața oamenilor.

1 Martie este sărbătoarea mărțișorului a cărei denumire a fost influențată de numele lunii martie, denumirile mai vechi fiind Dochia și Dragobetele (I. Ghinoiu). Această realitate apare consemnată și de către Elena Niculiță-Voronca, referindu-se direct la zona Botoșanilor (Datini III, pag. 741) *“Dochia e cea întâi zi de primăvară. În ziua de Dochie se face mărțișor”*.

Mărțișorul, cadou de 1 martie, confecționat la început din două fire de lână, albă și neagră, răsucite într-un șnur – „funia anului”, ce împletea zilele, săptămânile și lunile celor două anotimpuri. Obiceiul celor două culori – simbolizând iarna și vara, opoziția între căldură și frig, întuneric și lumină – ține sigur de tradiția Dochiei, după cum afirmă etnologul Ion Ghinoiu. Legende despre Dochia accentuează ideea că românii au avut anul structurat pe o eternă opoziție a contrariilor.

Originea mărțișorului se pierde în negura timpului – primele atestări documentare datând de la începutul secolului al XIX-lea. Confecționat așa cum am arătat, mărțișorul era oferit copiilor (fete sau băieți) de către părinți, înainte de răsăritul soarelui, pentru ca aceștia să fie sănătoși, frumoși și feriți de arșița soarelui.

Mai târziu, mărțișorul va fi format din două fire: unul alb, semnificând ideea de puritate și altul roșu, culoarea aceasta simbolizând vigoare, viață, putere, fiind, de fapt, culoarea sângelui și a focului, uneori având și un bănuț de argint sau chiar de aur. Mărțișorul devine, în acest caz, un fel de obiect de podoabă, purtat la gât sau la piept de către fete și femei, pentru sănătate și păstrarea frumuseții (să fie albe și rumene ca florile iar soarele să nu le pârlească).

Mărțișorul se purta, fie până la 9 martie (sărbătoarea celor 40 de sfinți), fie până la Armindenii (1 mai), până la Florii – sau, ca la Botoșani, *“până în ziua de Sf. Gheorghe, când se pune pe o creangă de trandafir sau un cireș înflorit”* (Elena Niculiță-Voronca, op. cit. pg. 741). În zona Botoșanilor era credința că ziua întâia și zilele de 11 și 21 ale lunii martie sunt zile rele și fără de noroc, iar omul nu trebuie să înceapă nimic, pentru a nu păși ceva rău.

Ca un aspect inedit, necunoscut în prezent, menționat doar în scrierile Elenei Niculiță-Voronca – pentru zona Botoșani – era sfințirea unei plante miraculoase *toaia* (aconitum napellus) – plantă de leac păstrată altădată la icoane, cunoscută și sub denumirea de “toiagul lui Hristos”, folosită împotriva farmecelor, a bolii “ceas rău” și a strigoaicelor care bântuie în ajunul sărbătorii Sf. Gheorghe. *Toaia* era răsădită și recoltată după un ritual complicat, păstrat, prin tradiție, în părțile Botoșanilor.

Zilele 1-9 martie sunt cunoscute sub numele de zilele Babei Dochia sau Zilele Babelor – zile în care Dochia moare și renaște simbolic la început de martie când, până în secolul al XVII-lea, Anul Nou a fost serbat primăvara. Moartea Dochiei, ce survine în ziua de 9 Martie, simbolizează moartea anului vechi.

Legende numeroase existente în mitologia românească vorbesc de o babă urâtă și rea care-și persecuta fără milă nora, trimițând-o să-i aducă fragi și să pască oile în zilele friguroase de iarnă. Totul subliniază, de fapt, starea conflictuală între noră și soacră, iar în plan simbolic, opoziția timp vechi-timp nou; Baba Dochia reprezintă Anul vechi sau marea zeiță a pământului care este învinsă de nora sa, persoană tânără, puternică, sprijinită de Dumnezeu în toate faptele sale bune, reprezentând Anul Nou.

De 1 martie se sărbătorește și Dragobetele, care apare în legende ca fiul Babei Dochia. În opoziție cu mama sa, el apare ca un tânăr frumos, purtător al dragostei și al bune-dispoziții, de care se îndrăgosteau toate fetele. Dragobetele a fost identificat în literatura de specialitate cu Eros, zeul iubirii în mitologia greacă și Cupidon – zeul dragostei la romani.

Sărbătorit începând din 24 februarie, în unele zone etnografice ale României, sau în altele în zilele 1,3 și 25 martie, Dragobetele nu avea dată fixă (Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Transilvania). În zilele acestei sărbători, când și păsările cerului se împerecheau și își construiau cuiburile, fetele și băieții doreau, la rândul lor, să se îndrăgostească, cu gândul la o viitoare logodnă sau căsătorie. În acest scop, atunci când era timp frumos, cete de fete și flăcăi plecau afară din sat, în câmp, fetele culegând primele flori de primăvară (viorele și tămâioare), păstrate până la Sânziene (24 iunie), când făceau buchețele cu alte 2 flori (*roji*, un fel de trandafir sălbatic și *oglici*, flori mici galbene), pe care apoi le dădeau pe apă. Împreunarea acestor flori surori – care altfel nu se puteau întâlni niciodată – echivalând cu o faptă bună, reprezentând jumătate de sărindar (Sezătoarea, XII/1904). În acest timp, flăcăii petreceau glumind și povestind în jurul unui foc, până când fetele porneau grăbite spre sat, dar fiecare dorind, din toată inima, să fie ajunsă din urmă, îmbrățișată și sărutată de flăcăul pe care îl iubea. Sărutul acesta pecetluia o adevărată logodnă, urmată, în scurt timp, de nunta dorită.

În ziua de Dragobete și gospodarii aveau grijă să dea de mâncare păsărilor cerului punând pe acoperișul anexelor din gospodărie tot felul de semințe; În felul acesta aveau certitudinea că, la vară, rodul ogoarelor lor nu va fi distrus de păsările respective.

Exista și o altă frumoasă datină: femeile trebuiau să strângă zăpada, s-o păstreze în vase curate, iar cu apa ce rezulta din topire să se spele pe față, pentru a fi cât mai frumoase, existând credința că neaua din ziua de Dragobete provine din “surăsul zanelor”.

Amintind, în treacăt doar, câteva din aspectele care ar trebui menționate, referindu-ne la ziua de 1 martie – o zi care are o încărcătură simbolică deosebită, fiind “gazda” celor trei sărbători ale calendarului popular : Mărțișor, Baba Dochia și Dragobetele, însoțite de multiple credințe și practici mitico-magice – am încercat să aducem în memoria afectivă a celor interesați câteva frânturi ale civilizației spirituale, atât de bogată și interesantă în același timp, existentă în satul tradițional românesc – despre care eseistul Gheorghe D. Mugur scria în 1928, în cartea sa “Florile”, apărută la București: *“Satul e tezaurul de adevăr și de poezie în care se păstrează neprefăcut și viu sufletul nostru etnic. Acolo e tradiția și folclorul care lămurește firea, forța și ingeniul unui neam”*

Angela Paveliuc-Olariu
Doctor în etnografie

Bustul lui Eminescu din parcul central al loc.
Noua Sulița

Învățătoarea Stela Toronciuc, alături de eleva Elena Dohotaru, cl. XI, și alți copii premianți, bucurându-se de diplomele obținute

Clădirea Sfatului Țării, Chișinău, Republica Democratică Moldovenească, 1918

Luminoșii copii bucovineni de la Școala din Oprîșeni

Eminescu și Veronica – grafică de Adina Romanescu

Această publicație este realizată în cadrul proiectului „Limba noastră-i o comoară”, derulat de către Filiala Botoșani a Uniunii „Vatra Românească” cu sprijinul financiar al Municipiului Botoșani și al Consiliului Local Botoșani.

Editor: Filiala Botoșani a Uniunii „Vatra Românească”

Data publicării: MARTIE 2014

Conținutul acestei publicații nu reflectă neapărat poziția Municipiului Botoșani și nu implică nici o responsabilitate din partea acestuia.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Paul-Mircea Iordache;

Redactor-șef-adj.: Ion Negrei (R. Moldova);

Redactor-șef-adj.: Dumitru Covalciuc (Reg. Cernăuți, Uk.);

Redactori: Gică Manole, Dan Prodan, Elena Chirilă, Ortansa Albu;
Secretar de redacție: Florea Macovei

Tipărit în România de

Botoșani, str. 1 Decembrie, nr. 25
www.agata.ro editura@agata.ro